

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра економіки і права

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (прізвище та ініціали)

« » 2023 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Анатолій ЗАЙНЧКОВСЬКИЙ
(підпис) (прізвище та ініціали)

« » 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»

на тему: «Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства»

Виконала здобувачка 5 курсу групи ЗЕП-5-6

Кліщ Анна Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Керівник Левченко Юлія Григорівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Рецензент Арич М.І.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Я як здобувачка Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувачка _____
(підпис)

Київ – 2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Бакалавр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права

Анатолій ЗАЇНЧКОВСЬКИЙ

«30» вересня 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Кліщ Анни Вікторівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства

керівник проекту (роботи) к.е.н., Левченко Юлія Григорівна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «30» вересня 2022 року № 586-КС

2. Строк подання здобувачем проекту (роботи) 03.02.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2019-2021 роки ПрАТ «Тернопільський молокозавод», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні засади ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. 1.1. Сутність та зміст ресурсного потенціалу підприємства. 1.2. Формування ресурсного потенціалу підприємства. 1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства.

Розділ 2. Аналіз господарської діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод». 2.1. Загальна характеристика підприємства. 2.2. Аналіз господарської діяльності підприємства. 2.3. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод». 2.4. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Розділ 3. Шляхи та напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод». 3.1. Напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод». 3.2. Впровадження дитячого сухого харчування на ПрАТ «Тернопільський молокозавод». 3.3. Вплив запропонованих заходів на ефективність використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

АНОТАЦІЯ

Кліщ А.В. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» Київ, НУХТ, 2023.

У першому розділі досліджено різні підходи до трактування поняття «ресурсний потенціал підприємства», розглянуто особливості формування ресурсного потенціалу та методичні підходи до оцінки ефективності ресурсного потенціалу підприємства.

У другому розділі проведено аналіз господарської діяльності, фінансових результатів, оцінку фінансового стану та оцінку ефективності використання ресурсного потенціалу, ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Третій розділ присвячений розробці заходів щодо підвищення ефективності ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Ключові слова: потенціал, ресурсний потенціал підприємства, складові ресурсного потенціалу підприємства, основні засоби, оборотні активи, трудові ресурси, прибуток, витрати, собівартість, рентабельність.

ABSTRACT

Klish A.V. Increasing the efficiency of using the enterprise's resource potential. – Manuscript.

Qualification work for obtaining the educational degree «Bachelor» in the specialty 051 «Economics» of the educational and professional program «Economics of the enterprise» Kyiv, NUHT, 2023.

In the first chapter, various approaches to the interpretation of the concept of «resource potential of the enterprise» were studied, the peculiarities of the formation of resource potential and methodical approaches to the evaluation of the efficiency of the resource potential of the enterprise were considered.

In the second section, an analysis of economic activity, financial results, an assessment of the financial condition and an assessment of the effectiveness of the use of resource potential, PJSC «Ternopil Dairy» was carried out.

The third section is devoted to the development of measures to increase the efficiency of the resource potential of «Ternopil Dairy Plant».

Key words: potential, resource potential of the enterprise, components of the resource potential of the enterprise, fixed assets, current assets, labor resources, profit, expenses, cost price, profitability.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ..	5
1.1. Сутність та зміст ресурсного потенціалу підприємства	5
1.2. Формування ресурсного потенціалу підприємства	15
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства	25
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»	35
2.1. Загальна характеристика підприємства	35
2.2. Аналіз господарської діяльності підприємства	39
2.3. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод».....	51
2.4. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод».....	58
Висновки до розділу 2	62
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»	65
3.1. Напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод».....	65
3.2. Впровадження дитячого сухого харчування на ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	77
3.3. Вплив запропонованих заходів на ефективність використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод».....	90
Висновки до розділу 3	95
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	102
ДОДАТКИ.....	112

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах нестабільної економічної ситуації в країні особливу увагу варто приділити підвищенню ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. Оскільки ресурсний потенціал визначає реальну здатність підприємства здійснювати цілеспрямовану успішну виробничо-господарську діяльність. Особливо це важливо в молочній галузі, яка насичена конкурентами. Вона є однією з провідних галузей переробної та харчової промисловості та досить привабливою для виробників. Це можна пояснити тим, що молочна продукція є невід'ємною частиною споживчого кошика майже кожного українця. Приблизно 15% від загальних витрат на харчування середньостатистична людина витрачає на молочні продукти. Молочна продукція є однією з найперспективніших сегментів ринку харчових продуктів, попит на яку буде завжди присутній.

Проблеми підвищення ефективності ресурсного потенціалу досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені В. Авдеєнко, Р. Андрійчук, Р. Білоусов, Г. Бабков, І. Бузько, Ю. Василенко, С. Волощук, Е. Горбунов, В. Гончаров, А. Задоя, А. Ігнатовський, Р. Колосова, О. Коренков, В. Котлов, Н. Краснокутська, Г. Мельничук, М. Кучеров, О. Олексюк, І. Ступницький, І. Фаріон, О. Федонін, С. Хейнман, Д. Черніков, В. Шиян, С. Шкарабан та інші. Проте сучасні прикладні та теоретико-методологічні аспекти підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства ще потребують подальшого дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є систематизація теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства ПрАТ «Тернопільського молокозаводу».

Відповідно до сформованої мети у кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено наступні **завдання**:

- розкрити поняття та зміст ресурсного потенціалу підприємства;
- дослідити формування ресурсного потенціалу підприємства;
- навести методи оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства;

- провести аналіз господарської діяльності, фінансових результатів діяльності та оцінити фінансовий стан ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- оцінити ефективність використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод»;
- розробити заходи щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу на ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Об’єкт дослідження – підприємство молочної промисловості ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Предмет дослідження – є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано наступні методи: *логічного узагальнення та наукової абстракції* – для уточнення поняття «ресурсний потенціал підприємства» і розгляду його елементів, *системного і порівняльного аналізу* – для класифікації і групування підходів до оцінки ефективності ресурсного потенціалу підприємства, *економіко-статистичні* – для аналізу господарської діяльності та оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства, *моделювання і прогнозування* – для дослідження динаміки розвитку підприємства та формування чіткої картини стану діяльності підприємства і його ресурсного потенціалу.

Інформаційну базу дослідження склали: нормативно-правові акти України, фінансова та статистична звітність досліджуваного підприємства, навчальні посібники, підручники, монографії, автореферати дисертаційних робіт, наукові статті вітчизняних та зарубіжних авторів, мережа Інтернет.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Текстова частина викладена на 101 сторінці друкованого тексту і містить 14 рисунків та 42 таблиці. У додатках розміщена фінансова звітність об’єкта дослідження, що викладена на 14 сторінках. Список використаних джерел включає 108 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та зміст ресурсного потенціалу підприємства

Передумови переходу підприємства з одного рівня розвитку на інший, пов'язані зі створенням споживчої цінності товару чи послуги, що обумовлено із використанням певних ресурсів. Відповідно до змін середовища виникає необхідність у структурному співвідношенні ресурсів, необхідних для розвитку підприємства.

Для дослідження сутності та змісту ресурсного потенціалу підприємства важливо спочатку визначити, що слід розуміти під ресурсами.

З економічної позиції до ресурсів відносяться сукупність окремих елементів, що прямо або побічно беруть участь в процесі виробництва або наданні послуг. Тому найважливішою особливістю категорії «ресурси» є безпосередній зв'язок з процесом виробництва, тобто ресурси в процесі використання приймають форму чинників виробництва.

Економічні ресурси – це природні і соціальні сили, які можуть бути залучені у виробництво, в процес створення товарів, послуг та інших цінностей. У економічній науці ресурси підрозділяють на чотири групи: природні, матеріальні, трудові і фінансові. Всі види економічних ресурсів обмежені як в кількісному так і в якісному відношенні. В цьому і полягає принцип «обмеженості» або «рідкості ресурсів», що є їх особливістю.

У загальному вигляді ресурси підприємства, на думку Л.Г. Окорокової, розуміється як сукупність запасів, джерел, засобів та предметів праці, що є в наявності у підприємства і можуть бути мобілізованими і приведенними в дію, а також використаними для досягнення мети. Мати достатні ресурси для підприємства означати мати в своєму розпорядженні необхідні за можливості

за певних умов для свого розвитку і нормального функціонування відповідно до поставлених цілей [17, с. 92].

Зміст «ресурсів» найкращим чином розкритий в працях С.О. Бороненкової, яка розглядає ресурси як елемент об'єкту управління і класифікує їх традиційним чином : засоби праці; предмети праці; трудові ресурси; фінансові ресурси [20, с. 72].

Раціональне використання різних видів ресурсів (сировини, засобів і предметів праці) у процесі виробництва має особливо важливе значення в економіці. По-перше, через зменшення питомих витрат, зниження кількості відходів, які утворюються, та втрат ресурсів досягаються зростання продуктивності праці, фондівіддачі, рентабельності виробництва і збільшення прибутку. По-друге, ресурси є основною частиною оборотних коштів. Прискорення їхньої обіговості дозволяє визволити фінансові ресурси для використання їх у розширеному відтворенні. По-третє, економія матеріальних і енергетичних ресурсів забезпечує економію інвестиційних ресурсів. По-четверте, зниження матеріало– і енергомісткості продукції, розширення використання вторинних ресурсів сприяють зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. Таким чином, за рахунок економії матеріальних ресурсів досягається підвищення ефективності використання усіх видів ресурсів у цілому. Критерієм ефективного функціонування підприємства є перевищення результатів виробництва над його витратами у вигляді показників рентабельності, а ефективного управління ресурсозабезпеченням – збільшення ступеню використання усіх видів ресурсів підприємства: фінансових, трудових, матеріальних, інформаційних у вигляді відповідних показників. Незалежно від галузі промисловості підприємство для реалізації своєї виробничої місії повинно мати певні фактори виробництва, основними з яких є матеріально-технічні ресурси, а особливо ці ресурси важливі на підприємствах харчової промисловості, де вони постійно потрібні в найкращій якості та у достатньому обсязі. Цю функцію підприємства визначають як ресурсний потенціал.

Термін «потенціал» зовсім недавно почав використовуватися економічній науці як економічна категорія, тому в сучасній економічній літературі, у тому числі й українській, відсутнє однозначне визначення його сутності, складу і співвідношення з іншими категоріями.

Поняття «потенціал» в своєму етимологічному значенні походить від латинського слова *potentia*, що означає приховані можливості, потужність, силу. Широке трактування смислового змісту поняття «потенціал» полягає в його розгляді як «джерела можливостей, засобів, запасів, які можуть бути приведені в дію, використані для вирішення якої-небудь задачі або досягнення певної мети; можливості окремої особи, суспільства, держави в певній області» [28].

В.М. Архангельський під потенціалом розуміє засоби, запаси, ресурси, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети [13]. З цієї точки зору до складових потенціалу відносяться відповідні трудові, матеріальні, фінансові та інформаційні ресурси, що залучаються до сфери виробництва. Сюди також відноситься і сукупність ресурсів, що забезпечує необхідний рівень організації виробництва й управління, ресурси сфери освіти і перепідготовки кадрів. Також термін «потенціал» широко застосовується в економічній літературі з метою кількісної оцінки і виступає як природний, інвестиційний, інтелектуальний, економічний, ресурсний, трудовий і т.д. з погляду його цільової спрямованості.

Можна виділити два основні підходи до трактування категорії «потенціал». Відповідно до першого потенціал детермінується сукупністю ресурсів, коштів, запасів, тобто об'єктивними параметрами господарської діяльності. Другий підхід пов'язує потенціал з існуючими можливостями, здібностями продуктивних сил суспільства.

Слід виділити підхід О.С. Федоніна і ін., які визначають потенціал підприємства як складну, динамічну, поліструктурну систему, що має певні закономірності розвитку, від уміння використання яких визначальним чином залежить ефективність економіки, темпи і якості її зростання. Потенціал підприємства автори характеризують такими основними рисами [39]:

- потенціал підприємства визначається його реальними можливостям в тій або іншій сфері соціально-економічної діяльності, причому не тільки реалізованими, а й нереалізованими з яких-небудь причин;

- можливості якого-небудь підприємства по більшому ступеню залежать від наявності ресурсів і резервів (економічних, соціальних), не залучених до виробництва, проте підготовлених для використання;

- потенціал підприємства визначається не тільки наявними можливостями, а й навичками різних категорій персоналу по його використанню з метою виробництва товарів, здійснення робіт або надання послуг, отримання максимального прибутку і забезпечення ефективного функціонування і стабільного розвитку виробничо-комерційної системи;

- рівень і результат реалізації потенціалу підприємства (об'єми виробленої продукції або одержаного прибутку) визначаються також формою підприємства та адекватною їй організаційною структурою.

У свою чергу А.Е. Воронкова вказує, що потенціал будь-якого підприємства визначається [40]:

- обсягом і кількістю ресурсів, що є у нього (чисельність зайнятих, основні виробничі і невиробничі фонди, оборотні фонди і матеріальні запаси, фінанси і нематеріальні ресурси – патенти, ліцензії, інформація, технологія);

- можливостями співробітників (фахівців, працівників, допоміжного персоналу), які мають відношення до створення продукції, іншими словами – їх освітнім, кваліфікаційним, психофізіологічним і мотиваційним потенціалом;

- здібностями менеджменту оптимально використовувати ресурси, що є у підприємства (підготовка, талант і професійна адаптація менеджерів, уміння створювати і обновляти структуру підприємства);

- інноваційним рівнем, тобто здатностями підприємства до оновлення виробництва, зміни технології і ін.;

- інформаційними здібностями, тобто здібностями обробляти і перетворювати інформацію для використання її у виробництві;

– фінансовими здібностями (кредитоспроможність підприємства, внутрішня і зовнішня заборгованість в області фінансів).

Аналіз наукової літератури дозволив зробити висновок про недостатню вивченість категорії «ресурсний потенціал» стосовно підприємства, як в теоретичному, так і в практичному аспектах.

Розглянемо ряд теоретичних підходів до визначення даного поняття в наукових дослідженнях. Так, В.А. Свободін характеризує ресурсний потенціал, як «сукупність ресурсів, що є у розпорядженні підприємства (земельні, трудові, матеріальні)» [26]. У свою чергу, Ю.Н. Клепиков вказує, що величина потенціалу підприємства визначається кількістю ресурсів, які воно має, і умовами, що дозволяють досягти якнайповнішого і раціонального їх використання [68]. К.М. Місько розглядає ресурсний потенціал як сукупну величину реалізованих і нереалізованих можливостей використання ресурсів в процесі задоволення суспільних потреб, що виражається в ресурсній формі її уявлення [62]. При цьому автор вказує, що нарощування ресурсного потенціалу лежить не в площині збільшення його об'ємних характеристик, а в глибокому структурно-компонентному аналізі ресурсів.

М.А. Комаров і А.Н. Романов визначають ресурсний потенціал як систему ресурсів, взаємопов'язану сукупність матеріально-речовинних, енергетичних, інформаційних засобів, а також самих працівників, які використовують (або можуть використовувати) їх в процесі виробництва матеріальних благ і послуг [22]. Слід виділити думку Л.Г. Огорокової, яка розглядає ресурсний потенціал підприємства як сукупність всіх ресурсів підприємства, що забезпечують можливість отримання максимального економічного ефекту в заданий момент часу [58].

Розглянуті в ході дослідження теоретичні підходи до трактування категорії «ресурсний потенціал» свідчать про неоднозначність думок щодо її сутнісних характеристик. Так, ряд дослідників розглядають ресурсний потенціал підприємства з погляду його кількісних показників, як сукупність різних ресурсів, без урахування їх якісних характеристик. Відповідно до іншого підходу, ресурсний потенціал служить матеріальною основою

виробництва і визначається тими ресурсами, що є у підприємства на даний момент часу, до використання їх у виробничому процесі.

В роботах більшості авторів ресурсний потенціал представлений всіма ресурсами, що використовуються у виробничому процесі на певній стадії розвитку продуктивних сил. Визначаючи дану специфічну характеристику як основоположну, слід також враховувати і наявність якісних економічних характеристик ресурсного потенціалу. Перш за все, це його цільова і стратегічна спрямованість, що визначається можливим синергетичним ефектом від комплексного взаємозв'язаного використання різних видів ресурсів, потенційними можливостями підприємства і стратегічного розвитку ресурсів, а також взаємодії з ресурсним потенціалом суб'єктів більш високого рівня господарювання.

Тобто ресурсний потенціал є не просто сукупністю окремих видів ресурсів, а системою, комплексна взаємодія елементів якої дозволяє досягти позитивного синергетичного ефекту. Зміна кількісних характеристик певного виду ресурсу в системі здійснюється в чіткій відповідності зі змінами визначених показників всіх взаємопов'язаних елементів.

Слід також виділити наявність таких специфічних особливостей ресурсного потенціалу, як можливість взаємозамінності і взаємодоповнюваності його структурних елементів. Багатофункціональність більшості видів ресурсів забезпечує можливість їх стратегічного заміщення і варіативність використання в процесі реалізації поставлених задач і досягнення кінцевого результату.

Структуру ресурсного потенціалу складають не тільки ресурси, призначені до використання в певному періоді, але і різного роду страхові запаси і резерви. Отже, ресурсний потенціал характеризує не тільки поточну ресурсозабезпеченість діяльності підприємства, але і визначає потенційну можливість використання своїх структурних елементів в процесі виробництва. Очевидно, що маються на увазі тільки ті види і джерела ресурсів, отримання яких представляється можливим і ефективним на певному етапі розвитку підприємства і суспільства.

В цілому, вивчення і систематизація різних теоретичних підходів до дефініції **ресурсного потенціалу** підприємства дозволяє визначити його як взаємозв'язану сукупність наявних видів ресурсів, резервів і потенційних

можливостей підприємства, раціональне використання яких дозволяє одержати певний економічний ефект і досягти поставлених цілей.

До ресурсного потенціалу виробничих підприємств найчастіше відносять матеріальні, трудові і фінансові ресурси. Для виробничих підприємств ці складові є однаково визначальними. Матеріальні, трудові і фінансові ресурси, які входять у класичний для економіки перелік, мають стосовно до специфіки виробничих підприємств цілий ряд особливостей в трактуванні і розумінні. На цих особливостях слід зупинитися детальніше. Традиційно під **матеріальними ресурсами** розуміється вся сукупність знарядь і предметів праці, які мають матеріальну природу і необхідні для досягнення поставлених цілей діяльності підприємства. В організацій діяльності виробничих підприємств для створення і реалізації їхніх продуктів необхідні будівлі, споруди, обладнання, а також різноманітні виробничі і інформаційні засоби. Матеріальні ресурси є обмеженими і часто їх забезпечення супроводжуються проблемою дефіциту, тому необхідним є їх ефективне і раціональне використання, поглиблення переробки та заміна штучно створеними аналогами. Управління даною складовою ресурсного забезпечення діяльності організації передбачає постійний процес оптимізації використання та заміни техніко-складової потенціалу. Управління **трудовими ресурсами** базується на твердженні, що працівник – важливий фактор виробництва в сучасних умовах, який дає змогу пристосувати його діяльність до вимог зовнішнього середовища [27].

Фінансові ресурси також є необхідною умовою розвитку будь-якої організації і управління ними зорієнтоване, у першу чергу, на забезпечення стабільних і життєво важливих фінансових потоків, пошук зовнішніх джерел фінансування за умови необхідності, оптимізації структури капіталу. В сучасних умовах господарювання фінансові ресурси забезпечують організації не лише можливість ефективно функціонувати, але й створювати міцні конкурентні позиції та виживати у довгостроковій перспективі.

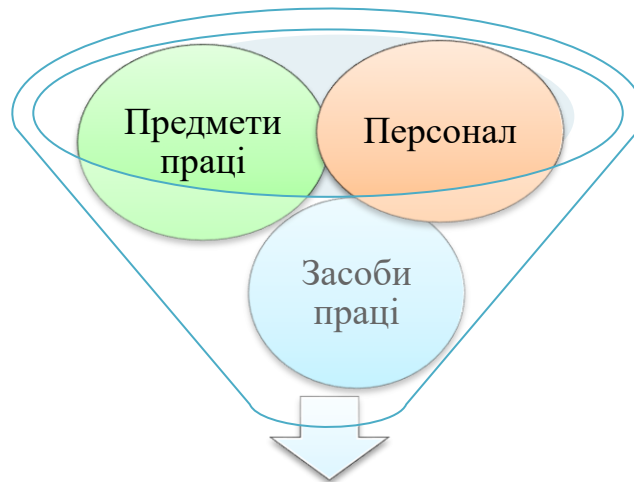
Структура ресурсного потенціалу для кожного підприємства є індивідуальною, виходячи із специфіки галузі, у якій воно функціонує, рівня економічного розвитку, стану потенціалу галузі, вибраної стратегії подальшого розвитку. В загальному, елементами ресурсного забезпечення підприємства можна вважати всі види ресурсів, які певним чином пов'язані з функціонуванням та розвитком підприємства. Головна проблема аналізу складових ресурсного забезпечення полягає в тому, що всі його елементи повинні функціонувати як взаємопов'язана сукупність.

Залежно від ступеня залучення у виробничо-господарську діяльність різні складові ресурсного потенціалу підприємства відіграють неоднакову роль, тому при дослідженні структури ресурсного забезпечення слід виділити в його складі активну і пасивну частини. До активної частини належать ресурси, які залучені в економічну діяльність і прямо впливають на її результативність : діючі основні виробничі і невиробничі засоби, нормативні запаси матеріальних цінностей у сфері виробництва і звернення; зайнята частина економічно активного населення; реалізована в технологіях, засобах, предметах і продуктах праці науково-технічна інформація. Ресурси, що є в наявності, але не залучені в господарський оборот, відносяться до пасивної частини ресурсного потенціалу: наднормативні запаси і резерви матеріальних цінностей у сфері виробництва; незайнята частина трудових ресурсів; реалізована в проектах науково-технічна інформація; результати наукових і дослідно-конструкторських розробок.

Виділення у складі ресурсного потенціалу підприємства активної і пасивної частини дуже важливо як з теоретичною, так і з практичною точок зору, оскільки воно дозволяє, по-перше, об'єктивно оцінювати використання ресурсного забезпечення підприємства, а, по-друге, виявляти інтенсивні та екстенсивні резерви підвищення ефективності виробництва. [41, с. 24].

Оптимальна структура ресурсного потенціалу підприємства повинна мати мінімальну кількість компонентів, але повною мірою виконувати задані функції.

Залежно від спеціалізації підприємства в його внутрішній структурі виділяють функціональні області, наявність яких обумовлює необхідність функціональної структуризації ресурсного потенціалу підприємства рис. 1.1.

Елементи ресурсного потенціалу підприємства

Рис. 1.1. Елементи ресурсного потенціалу підприємства

Джерело: побудовано на основі [18].

Основу ресурсного потенціалу підприємства являють фактори виробництва. Засоби та предмети праці утворюють матеріальні ресурси, які приводяться в рух трудовими ресурсами. Тому до складу ресурсного забезпечення підприємства включаємо трудові, матеріально-технічні, інформаційні та фінансові ресурси.

Саме елементи ресурсного потенціалу створюють можливості досягнення цілей розвитку підприємства, які відкриваються при застосуванні засобів, предметів праці та робочої сили.

Аналіз видів ресурсного потенціалу підприємства показав, що він складається з трудового, матеріально-технічного, фінансового та інформаційного потенціалів. Трудовий потенціал включає в себе можливості свідомої діяльності людей виробляти продукцію. Він характеризується сукупністю здатностей працівників до економічної діяльності. До основних компонентів трудового потенціалу відносять: здоров'я, освіту, творчість, професіоналізм [6, с. 35].

Матеріально-технічний потенціал визначається особливостями складу основних засобів та використанням основних і оборотних засобів. Він дозволяє забезпечити безперебійний процес виробництва та відображає технічний стан засобів праці, рівень їх відповідності сучасним вимогам виробництва.

Важливим видом ресурсного потенціалу підприємства є інформаційний потенціал, який характеризується рівнем інформаційної забезпеченості всіх господарських процесів на підприємстві, ефективністю збору, обробки та аналізу інформаційних потоків, наявністю прогресивних інформаційних технологій. Характеристиками даного підвиду є знання, досвід, дані, патенти, ліцензії та інші інформаційні продукти. При низькому рівні інформаційного потенціалу підприємство постане перед проблемою втрати конкурентоспроможності.

Можливості використання фінансових ресурсів підприємства з метою придбання та залучення матеріально-речових і трудових ресурсів пов'язані з фінансовим потенціалом. Фінансові ресурси – це кошти, які формуються в разі утворення підприємства і поповнюються в результаті господарської діяльності за рахунок продажу продукції, виконання робіт і надання послуг, а також шляхом залучення зовнішніх джерел фінансування [23].

Стан та якість управління ним визначає ділову активність підприємства, ступінь реалізації економічних інтересів самого підприємства та його партнерів, конкурентоспроможність.

Економічні можливості підприємства не можуть визначатись тільки наявністю перерахованих ресурсів. На підприємстві обов'язково мають бути кадри робітників, які здатні привести до дії ресурси, забезпечити ефективне їх використання.

Тому, ресурсний потенціал підприємства можна охарактеризувати наступними критеріями :

– реальними можливостями підприємства в той чи іншій сфері діяльності (включаючи і нереалізовані можливості);

- обсягом ресурсів як залучених, так і тільки підготовлених до використання у виробництві;
- здатністю підприємства використовувати ресурси, вміння розпоряджатись ними.

1.2. Формування ресурсного потенціалу підприємства

Формування ресурсного потенціалу підприємства є складним динамічним процесом, орієнтованим на максимальну взаємодію з зовнішнім середовищем і забезпечення високої якості реалізації, тому важливо визначити, які саме фактори обумовлюють розвиток його елементів і впливають на їхню збалансованість і ефективність використання.

Формування ресурсного потенціалу підприємства відбувається як процес ідентифікації та створення напрямків підприємницьких можливостей, його структуризації й побудови певних організаційних форм для стабільного розвитку та ефективного ресурсного відтворення. Використання ресурсного потенціалу підприємства відбувається як процес залучення у роботу ресурсів, виявлених під час формування ресурсного потенціалу. [38, ст. 124].

Досліджуючи формування ресурсного потенціалу підприємства А. Самоукін [28, с. 93] вважає, що його можна розглядати лише у взаємозв'язку з властивими кожній суспільно-економічній формації виробничими відносинами, які виникають між управлінським апаратом, окремими працівниками чи колективом підприємства у зв'язку з використанням їхніх здібностей для створення матеріальних благ і послуг. Продовжуючи цю думку, доцільно додати, що здатність підприємницької структури динамічно розвиватися великою мірою залежить від взаємовигідності цих відносин.

Виходячи із запропонованих визначень формування ресурсного потенціалу підприємства може мати наступний вигляд рис. 1.2

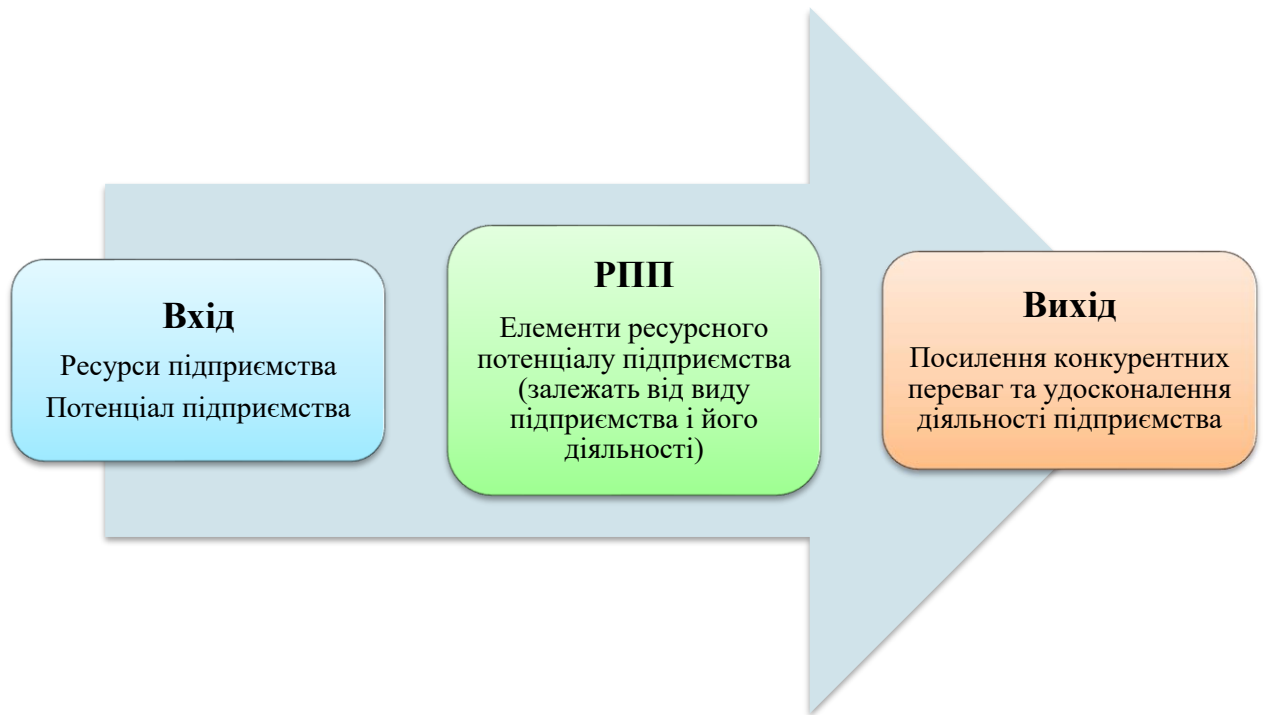

Рис. 1.2. Формування ресурсного потенціалу підприємства

РПП* – ресурсний потенціал підприємства

Формування ресурсного потенціалу підприємства слід здійснювати особливо ретельно. Це, передусім, стосується людських ресурсів, оскільки саме вони є тим об'єднуючим елементом, який забезпечує синергію і є рушійною силою розвитку. Крім того, для підприємства важливо не лише ефективно використовувати власні ресурси, а й вміти, у разі необхідності, мобілізувати ресурси інших учасників ринку, збільшуючи таким чином свої ринкові можливості і забезпечуючи якісні умови розвитку цих ресурсів. [47, ст. 179].

Формування ресурсного потенціалу підприємства відбувається за рахунок комплексного поєднання його складових елементів: фінансових, матеріальних, нематеріальних, інформаційних, трудових, технічних і технологічних ресурсів рис. 1.3

Рис. 1.3. Складові елементи ресурсного потенціалу підприємства.

Фінансові ресурси розглядаються як грошові кошти, які є в розпорядженні підприємства. До них належать грошові фонди і та частина грошових коштів, яка використовується в не фондовій формі. Даний ресурс має важливе значення в діяльності будь-якого підприємства. Не маючи достатньої кількості фінансових ресурсів, підприємство не може стабільно функціонувати і мати перспективи для розвитку в майбутньому [23].

Формування фінансових ресурсів здійснюється в процесі створення підприємств і реалізації їх фінансових відносин при здійсненні господарської діяльності. Підприємства залучають кошти під прогнозований напрямок використання. Спочатку визначають мету формування і використання коштів та їх розмір, а вже потім залучають кошти. При цьому джерела фінансових ресурсів підприємств виступають як складова фінансового потенціалу для формування фінансових ресурсів і визначають напрямок та обсяг їх надходження. рис. 1.4.

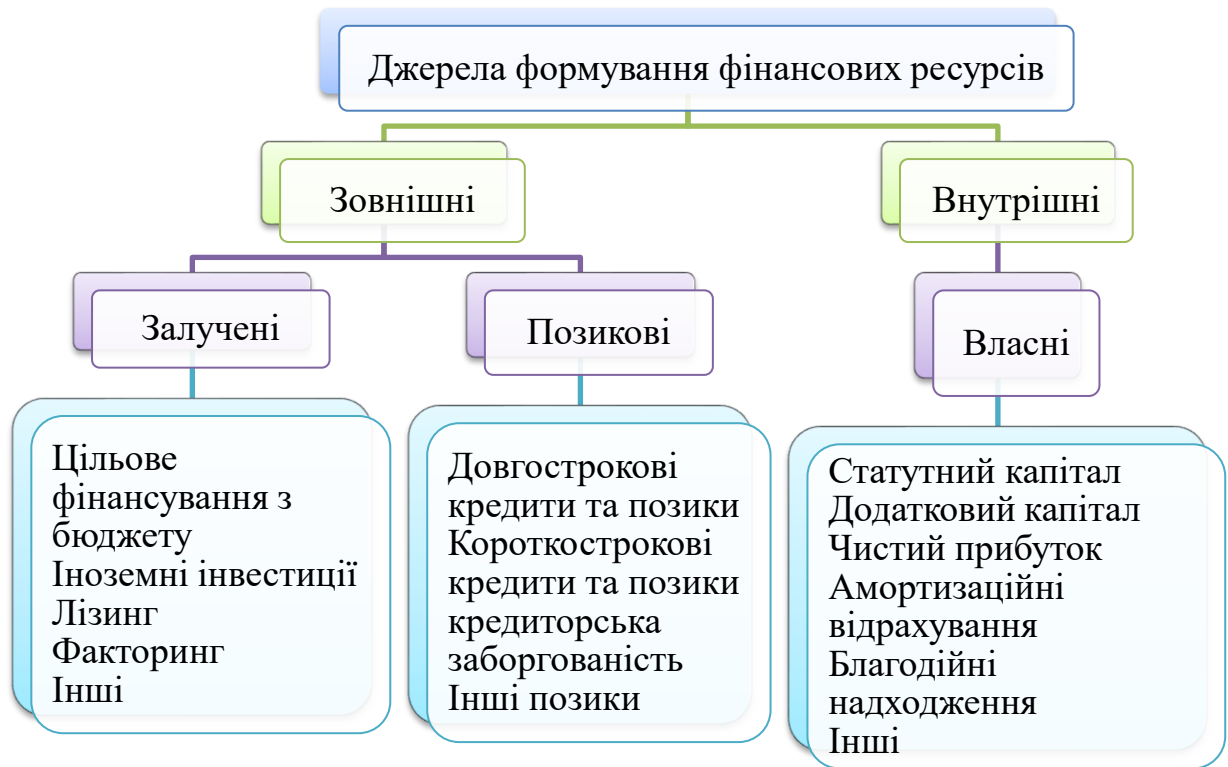

Рис. 1.4. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Внутрішні джерела виникають і формуються на підприємстві безпосередньо в процесі виробничої діяльності. У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядження підприємства та забезпечує приріст власного капіталу. Певну роль в складі внутрішніх джерел грають амортизаційні відрахування, особливо на підприємствах з високою вартістю основних засобів. Однак суму власного капіталу вони не збільшують, а лише є засобом реінвестування. Інші внутрішні джерела не грають помітної ролі в формуванні власних фінансових ресурсів підприємства.

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових ресурсів. Використання позикового капіталу дозволяє істотно розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різних цільових фінансових фондів, а в остаточному підсумку – підвищити ринкову вартість підприємства [23, с. 195-201].

Для одних підприємств вигіднішою є можливість використовувати внутрішні джерела фінансування, для інших – зовнішні.

Ефективне формування і використання фінансових ресурсів передбачає:

- правильний вибір і використання раціональних джерел фінансування шляхом аналізу та оцінки альтернативних варіантів;
- прогнозування і максимізацію прибутку підприємства, визначення критичних (граничних) характеристик підприємства з метою запобігання або зменшення фінансового ризику;
- орієнтацію процесу управління фінансовими ресурсами на досягнення довгострокових цілей підприємства;
- контроль за виконанням фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими підприємствами та іншими кредиторами.

Формування трудових ресурсів підприємства – це забезпечення якомога повнішої відповідності наявного на підприємстві персоналу (його загальної чисельності, категорійного і професійно-кваліфікаційного складу, розподілу по видах діяльності тощо) реальній потребі підприємства у персоналі, визначеній на майбутній період. [29, т. 201].

Вагомий вплив на формування трудових ресурсів мають наступні фактори (рис. 1.5).

Формування трудових ресурсів підприємства починається з розробки вимог до його складу, структури та якісних характеристик відповідно характеру виробничого процесу, масштабам та типу виробництва. При цьому враховуються обмеження ринку праці, можливості самостійного формування якісних характеристик (професійне навчання, стажування) та залучення фахівців з інших ринків праці, у тому числі, з закордону.

Рис. 1.5. Фактори впливу на формування трудових ресурсів підприємства

Процедура формування трудових ресурсів на підприємстві визначається за такими принципами:

- орієнтація на сильні, а не слабкі сторони людини, тобто підбір не ідеального працівника, а також того, що відповідає вимогам посадової інструкції чи робочого місця;
- відмова в найманні навіть висококваліфікованим працівникам, якщо в них немає потреби;
- забезпечення повної відповідальності освітньо-кваліфікаційних та особистих якостей претендента, вимогам до освіти, стану, досвіду роботи, а інколи статі, віку і навіть стану здоров'я;
- відповідність особистості кандидата існуючій організаційній культурі тощо.

Потребу в персоналі підприємство задовольняє в процесі залучення (набору) і створення резерву працівників для заняття вакантних посад. Процес залучення персоналу до організації включає: розробку стратегії залучення персоналу, аналіз змісту роботи, визначення вимог до кандидатів на вакантну посаду, прийняття рішення щодо мотивації і перспектив кар'єрного зростання, вибір джерел залучення персоналу, здійснення практичних дій щодо залучення персоналу [42, с. 31].

Відхилення чисельності персоналу від науково обґрунтованої потреби у ньому як в меншу, так і в більшу сторону негативно впливає на використання виробничого і трудового потенціалу підприємства. Так, дефіцит персоналу призводить до недовикористання виробничого потенціалу підприємства та надмірного навантаження на працівників, утримання ж надлишкової чисельності персоналу зумовлює недовикористання трудового потенціалу окремих працівників і призводить до перевитрати фонду заробітної плати, що негативно позначається на економічних результатах діяльності підприємства.

Першим етапом формування персоналу підприємства є проведення оцінки фактичної наявності працівників на підприємстві. Така оцінка передбачає інвентаризацію робочих місць і посад, виявлення кількості тих, хто працює на кожному робочому місці і кожній посаді в , розрізі сфер основної й неосновної діяльності, а також – окремих підрозділів в складі кожної із цих сфер. Подальша оцінка фактичної наявності працівників проводиться за категоріями персоналу (робітники, керівники, спеціалісти, службовці), а для кожної з категорій – за професіями, спеціальностями, кваліфікацією.

Другим етапом формування персоналу підприємства є визначення планової потреби у працівниках (планової чисельності працівників) на майбутній період. В цьому контексті ми зосередимо увагу тільки на деяких розрахунках з планової чисельності працівників підприємства, які найбільш часто використовуються у вирішенні практичних завдань формування персоналу підприємства.

Розрахунок планової чисельності основних виробничих робітників підприємства найчастіше базується на розрахунку трудомісткості робіт (виробничої програми), виконанням якої зайняті робітники.

Третім етапом формування персоналу підприємства є порівняння фактичної наявності персоналу, виявленої в результаті проведеної інвентаризації робочих місць і посад, із розрахованою плановою потребою в персоналі. Таке порівняння має здійснюватись в розрізі категорій, професій і спеціальностей, кваліфікаційного рівня працівників та сфер діяльності, у яких вони зайняті. В результаті проведеного порівняння виявляється дефіцит і надлишок персоналу підприємства в тому ж самому розрізі, у якому проводилось порівняння.

Після виявлення дефіциту й надлишку персоналу в першу чергу мають бути проаналізовані можливості внутрішнього ринку праці підприємства у таких двох напрямках:

- із забезпечення покриття виявленого дефіциту працівників певних категорій, професій і спеціальностей, а також кваліфікаційних груп;
- із забезпечення працевлаштування на інших робочих місцях і посадах тих працівників, фактична наявність яких є надлишковою порівняно із плановою чисельністю на майбутній період.

Діяльність підприємства все більше залежить від наявної якісної інформації. Зокрема, ефективність прийняття будь-яких управлінських рішень неможлива без наявності інформаційних ресурсів. Вони пов'язані з інформаційними базами, даними, знаннями, відомостями, етико-естетичними, культурними явищами, які використовуються в процесах відтворення та є основою прогресу. Здатність ефективно використовувати інформаційний ресурс – важлива умова успішної діяльності підприємства. [37, ст. 125]

Під інформаційними ресурсами підприємства розуміють сукупність нематеріальних активів, документів, що мають важливе стратегічне значення для функціонування організації. Інформаційні ресурси підприємства служать

інструментами примусу або стимулювання виробничо-комерційної діяльності, прийняття управлінських рішень і навчання.

Інформаційним ресурсам притаманні всі ті властивості, які притаманні інформації. Найважливішими з цих властивостей є цінність, достовірність та актуальність.

Формування інформаційних ресурсів відбувається через процедури збору, накопичення, передачі, обробки та аналізу інформації про різноманітні аспекти діяльності підприємства та про фактори зовнішнього середовища.

Інформаційні ресурси формуються, в залежності від джерела виникнення інформації. В рамках підприємства є внутрішня і зовнішня інформація, яку складають її інформаційні ресурси. Інформація внутрішнього середовища, як правило, точна, повністю відображає фінансово-господарський стан підприємства. Її обробка часто-густо може здійснюватися за допомогою стандартних формалізованих процедур. Внутрішня інформація: про людей, продукти, витрати, скарги, послуги, технологічні процеси, сфери застосування продукту, методи збуту і техніки продажів, постачання, канали збуту [37].

Зовнішнє середовище – це економічні та політичні суб'єкти, які діють за межами підприємства, а також відносини з ними. Це економічні, соціальні, технологічні, політичні та інші відносини підприємства з клієнтами, постачальниками, посередниками, конкурентами, державними органами і т.п. Інформація із зовнішнього середовища досить часто є приблизною, неточною, неповною і суперечливою. У такому випадку вона вимагає нестандартних процедур оброблення. Зовнішня інформація: про ринок, конкурентів, тенденції змін у діловому середовищі країни та стан міжнародних ринків, покупців, попит, вимоги клієнтів і конкурентів, зміні законодавства.

Для нормального функціонування підприємства необхідно раціональне формування матеріально-технічних ресурсів. Відповідно до визначення науковця С.В. Мочерного матеріально-технічні ресурси – основні та оборотні засоби виробництва, які використовуються (або можуть бути використані) у виробничому процесі та є матеріальною базою підприємства чи галузі.

Рис. 1.6. Класифікація матеріально-технічних ресурсів підприємства

Визначення потреби у матеріальних ресурсах проводять за основними напрямками господарської діяльності з використанням норм витрат матеріалів. Враховують можливості для використання економічних видів матеріалів, відходів виробництва, вторинної сировини і паливно-мастильних матеріалів.

Для нормального функціонування підприємства обсяг предметів праці повинен бути достатнім для виробництва продукції, і, водночас, мінімальним, що не призводить до зростання витрат виробництва за рахунок утворення понаднормативних запасів. У зв'язку з цим велике значення має процес нормування оборотних засобів як складової матеріальних ресурсів.

Також при формування ресурсного потенціалу підприємства слід звертати увагу на нематеріальні ресурси, які розглядаються як частина майна підприємства, що характеризує об'єкти інтелектуальної власності й інші аналогічні права, що належать підприємству. Усе підприємство в складі своїх активів має нематеріальні активи, до яких належать патенти, комп'ютерні програми, ліцензії, сертифікати на право здійснення діяльності чи користування яким-небудь майном, винаходи, «ноу-хау», право власності на землю тощо [28, с. 367].

Ефективність виробництва продукції на підприємстві неможлива без технологічних ресурсів, які також відносяться до ресурсного потенціалу підприємства і утворюють сукупність процесів, правил, навичок, що використовуються при виготовленні продукції, виконанні робіт у будь-якій сфері виробничої діяльності. Характерною ознакою технологічних ресурсів є висока динамічність методів, технологій, що зумовлено наявністю конкурентоспроможних ідей, науковими розробками тощо.

Всі ресурси функціонують одночасно й в сукупності. Отже, закономірності розвитку ресурсного потенціалу можуть бути розкриті не як окремо взяті закономірності розвитку його складових, а тільки як їх сполучення.

Отже, взаємодія між собою складових ресурсного потенціалу формують ту «основу», за допомогою якої проходить процес створення певного виду продукції. Ефективна взаємодія всіх цих компонентів в системі ресурсного потенціалу підприємства необхідна для досягнення головної мети.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства

У сучасних умовах функціонування підприємства важливого значення набувають питання критичного аналізу і перегляду загальноприйнятих поглядів на оцінку ефективності використання ресурсного потенціалу. Слід зазначити, що теоретичним і методологічним основам цього аспекту присвячено багато досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів.

Ефективність, в широкому розумінні, означає здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили цей результат [51, с. 168].

Отриманий результат (ефект) може мати різний вираз, оскільки для досягнення ефекту можуть бути використані різні ресурси. Наприклад, ідеї, знання, технічні вдосконалення, культурні цінності, зміни в політичному та суспільному житті.

Невідтворювальні ресурси самі по собі не представляють результату ні уречевлюваної, ні живої праці. Тому ефективність є результатом використання лише відтворювальних ресурсів.

В економічній літературі не досить повно і цілісно охарактеризована методика аналізу ефективності використання ресурсного потенціалу, в тому числі такого аналізу, який би послідовно доводив теоретичне дослідження до практичних рекомендацій щодо господарської діяльності підприємств. Аналіз літературних джерел показав різні погляди сутності ефективності та методології її визначення.

Для оцінки ефективності виробництва в цілому, в т. ч. ефективності використання ресурсного потенціалу, необхідно проаналізувати сучасний стан, структуру та забезпеченість підприємства всіма видами ресурсів, оскільки аналіз дозволяє побачити структуру процесів, розчленувати економічне явище на окремі складові частини і отримати за рахунок абстрагування найбільш детальне уявлення про явище. [66, с. 102].

Основою інформаційної бази фінансового аналізу на підприємстві є форма № 1 «Баланс» та форма № 2 «Звіт про фінансові результати».

Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за такими напрямками: аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; оцінка майнового стану та структури капіталу підприємства; аналіз фінансової стійкості.

У ході аналізу для характеристики різних аспектів фінансового стану застосовуються абсолютні та відносні показники (фінансові коефіцієнти фінансового стану). Аналіз фінансових коефіцієнтів здійснюється шляхом порівняння їх значень із базовими величинами, а також у вивченні їх динаміки за встановлений період.

В науковій літературі існує безліч методів оцінки ресурсного потенціалу підприємства, найпоширеніші з них підходи:

– витратний метод (майновий) визначання вартості об'єкта як загальної суми витрат на створення та використання потенціалу підприємства, застосовуються методи чистих активів та ліквідаційної вартості;

– порівняльний метод (ринковий) визначення вартості об'єкта у відповідності до зіставлення з аналогами-підприємствами, які вже підлягали оцінці у відповідності ринкових умов, з використанням методів ринку капіталів, угоди та галузевих коефіцієнтів;

– дохідний метод (результатний) визначення вартості об'єкта на основі величини чистого дисконтованого потоку та капіталізації прибуткових результатів його використання [9].

Лапін Є. В. у своїх працях стверджує, що аналіз ресурсного потенціалу підприємства – це цілеспрямований процес визначення його вартості з урахуванням потенційних доходів у грошовому виразі за певний проміжок часу в певних умовах конкурентного ринкового середовища. Тому автор виокремив принципи та концепції оцінки ресурсного потенціалу підприємства відповідно до методів їх оцінки, що відображенні в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Концепція, принципи та методи оцінки ресурсного потенціалу

принципи оцінки ресурсного потенціалу	Концепції оцінки ресурсного потенціалу промислового підприємства (у залежності від базового критерію оцінки)				
системності; узгодженості; варіантності; оптимальності; комплексності; адекватності; ефективності	Ресурсна		Порівняльна		Результатна
	визначення ресурсного потенціалу підприємства виходячи з суми витрат на його формування та використання		визначення ресурсного потенціалу підприємства на базі порівняння з аналогами		визначення ресурсного потенціалу підприємства за розміром чистого потоку економічних результатів від його використання
Групи методів оцінки ресурсного потенціалу підприємства					
Методи непрямой оцінки				Методи прямої оцінки	
непряма оцінка ресурсного потенціалу підприємства проводиться з використанням фактичних значень показників, які характеризують результати його роботи				пряма оцінка ресурсного потенціалу – це оцінка можливостей підприємства в майбутньому	
Методи оцінки ресурсного потенціалу підприємства та його складових					
експертний	бальний	рейтинговий порівняльний аналіз	метод аналогій	факторний аналіз	методи математичного програмування

Джерело: [35]

Вибір найдоцільнішого методу оцінки залежить від багатьох факторів, такі як:

- цілей оцінки;
- особливостей складових елементів ресурсного потенціалу;
- повноти та наявності вихідної інформації;
- тощо.

Цілі оцінки потенціалу можуть бути наступними:

- підвищення ефективності поточного управління підприємством;
- визначення вартості цінних паперів у разі купівлі-продажу акцій підприємства на фондовому ринку;
- визначення вартості підприємства у разі його купівлі-продажу цілком або частинами;
- реструктуризація підприємства;
- розроблення плану розвитку;
- визначення кредитоспроможності підприємства і вартості застави за кредитування;
- укладення страхової угоди, в процесі якої виникає необхідність визначення вартості активів;
- установлення бази оподаткування;
- прийняття обґрунтованих управлінських рішень (зокрема усунення впливу інфляційних процесів);
- здійснення інвестиційного проекту розвитку бізнесу [36].

Більшість методів оцінки використовують поділ потенціалу на структурні елементи. Уявлення про величину потенціалу підприємства та його окремих елементів дозволяє в певній мірі управляти характеристиками потенціалу, у результаті чого відкривається можливість цілеспрямованого впливу на кінцеву віддачу виробничих ресурсів [37].

Основою будь-якого оціночного методу – є показники. Основні розбіжності науковців щодо використання показників стосуються таких моментів:

- 1) ресурсний потенціал оцінюється за допомогою одного інтегрального (синтетичного) показника (Д. Черников, С. Белова).

2) оцінювання потенціалу з використанням спеціальних і загальних показників з обов'язковим зведення спеціальних показників до загального (А. Г. Аганбегян).

3) оцінюватися за допомогою системи показників без обов'язкового зведення їх до загального (Плішевський Б. П., Сорокін Г. М., Хрущ Н. А., Федонін О. С.). Ці науковці вважають, що сконструйований на основі будь-яких принципів загальний синтетичний показник оцінки ресурсного потенціалу підприємства та його елементів не може охопити або, точніше, врахувати всі сторони цього поняття [38].

Важливим при оцінці є визначення показників, що найбільш точно буде характеризувати його складові частини. В науковій літературі немає чітко визначених показників для оцінки ресурсного потенціалу, навіть в межах одного методу можуть застосовуватись різні показники в залежності від галузі в якій функціонує підприємства, життєвого циклу та інших факторів.

Об'єктивність методу оцінки величини ресурсного потенціалу підприємства може бути забезпечена лише при правильному виборі системи показників, що дозволяють в комплексі характеризувати потенціал за кількісними та якісними ознаками. Перелік таких показників повинен гарантувати необхідну і достатню інформацію про стан ресурсного потенціалу підприємства і окремих його елементів з метою прийняття своєчасних і об'єктивних рішень з приводу подальшого розвитку складових потенціалу і вдосконалення їх структури [39].

Структурна модель системи показників концептуально повинна відповідати певним вимогам до її формування, а саме:

- спиратися на загальнотеоретичне підґрунтя;
- забезпечувати взаємозв'язок і єдину цілеспрямованість як окремих показників, так і системи у цілому, а також можливість порівняння показників, їх груп, всієї системи;
- виокремлювати в системі показників такі з них, що виступають як основні, опорні параметри;

- здійснювати регулювання величин показників залежно від ефективності використання ресурсів й отриманого результату;
- формувати прогнози щодо динаміки показників [40].

Для оцінювання ресурсного потенціалу можуть використовуватися натуральні, вартісні, абсолютні чи відносні показники.

Показники, що можуть характеризувати його структурні елементи наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Система показників оцінки ресурсного потенціалу підприємств

Складові ресурсного потенціалу	Показники
Фінансова	Чистий прибуток (збиток)
	Чисті активи
	Рентабельність активів
	Частка фінансових витрат в доході від реалізації продукції
	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами
	Коефіцієнт автономії
	Коефіцієнт маневреності власного капіталу
Виробнича	Виробнича потужність
	Обсяг виробництва у вартісному виразі
	Рентабельність продукції
	Рентабельність виробництва
	Знос основних засобів
	Озброєність праці основними засобами
	Віддача основних засобів
	Капітальні інвестиції на 1 грн продукції
	Коефіцієнт оновлення основних засобів
Організаційна	Співвідношення середньомісячної заробітної плати одного працівника підприємства з середньогалузевою середньомісячною заробітною платою
	Продуктивність праці одного працівника
	Середньомісячна заробітна плата одного робітника
	Адміністративні витрати на 1 грн реалізованої продукції
	Зарплатоємність продукції
Маркетингова	Частка ринку
	Обсяг реалізації
	Темп зростання обсягів реалізації
	Коефіцієнт співвідношення темпу зростання обсягу реалізації підприємства і темпу зростання обсягів галузі
	Витрати на збут на 1 грн реалізованої продукції
	Рентабельність продажу
	Співвідношення середнього темпу зростання ціни і середнього темпу зростання собівартості продукції
	Період погашення дебіторської заборгованості

Джерело: [42]

Показники можуть бути застосовані для оцінки ресурсного потенціалу як графоаналітичним методом, так і для розрахунку інтегрального показника. Алгоритм розрахунку інтегрального показника виглядає наступним чином:

- 1) вибір показників, що найкраще описують її структурні елементи;
- 2) нормалізація досліджених показників, шляхом порівняння їх з еталонним значенням (за еталон беруть найкраще значення показника за досліджуванні періоди).

Для показника, критичне значення якого буде прагнути до максимуму, розрахунок нормалізованого показника проводиться за наступною формулою 1.1 [41]:

$$y_{ij} = \frac{x_{bu}}{x_{ij}} \quad (1.1)$$

де y_{ij} – значення нормалізованого i -ого показника; x_{ij} – значення i -ого показника j -ого періоду; x_{bj} – значення еталонного b -ого показника серед всієї сукупності u -тих періодів.

Для показника, критичне значення якого буде прагнути до мінімуму буде використовуватись обернена формула.

3) розрахунок інтегрованих показників відповідних складових ресурсного потенціалу підприємства [43]. Вони розраховуються за формулою середньо геометричної, яка розглянута в формулі 1.2.:

$$R_i = \sqrt[m]{\prod_{i=1}^m y_{ij}} \quad (1.2)$$

де R_i – інтегральний рівень складових діяльності, які формують економічний потенціал підприємства; y_{ij} – j -й нормалізований індикатор складової діяльності в i -ому періоді.

4) розрахунок інтегрального показника ресурсного потенціалу розраховують за формула 1.3:

$$\Pi_{int} = \sqrt[m]{\prod_{i=1}^m R_i} \quad (1.3)$$

Застосування інтегрованого показника допомагає визначити зміну ресурсного потенціалу в часі.

Існують і інші методи оцінки потенціалу за структурними одиницями. Фесіна Ю. Г та Рябий В. В у своїй праці пропонують наступний поділ потенціалу підприємства на елементи, що зображено на рисунку 1.7:

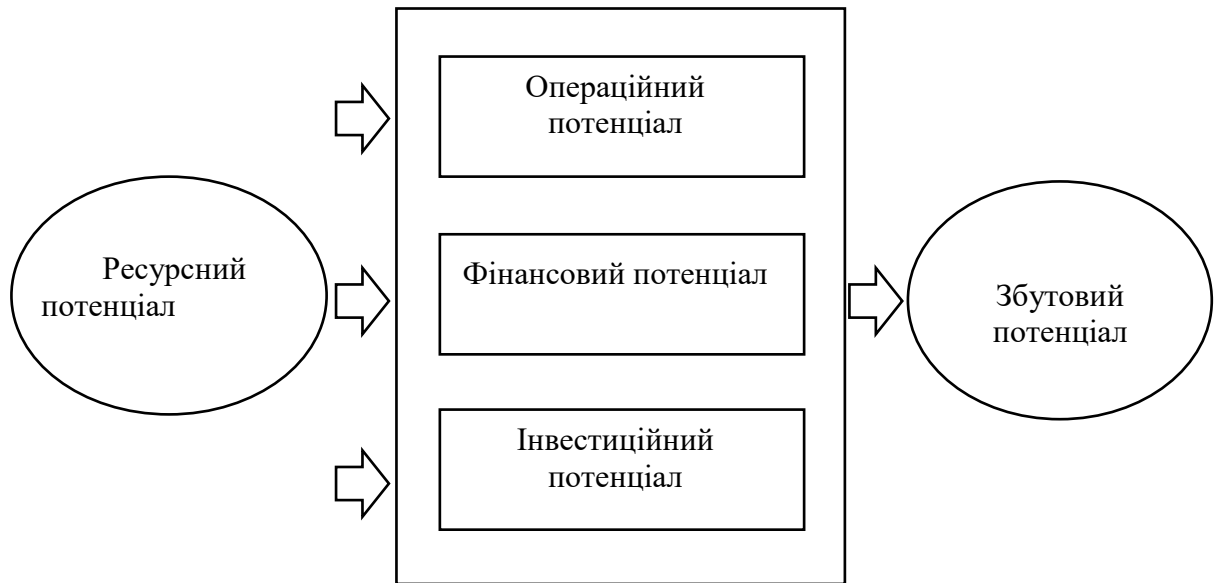

Рис. 1.7. Структура ресурсного потенціалу підприємства

Джерело: [43]

Дані автори пропонують оцінювати сукупний потенціал підприємства за формулою 1.4.

$$EP = \sqrt[3]{RP * PED * ZP} \quad (1.4)$$

де РП – ресурсний потенціал, ПЕД – потенціал економічної діяльності, ЗП – збутовий потенціал, що в свою чергу визначається за формулою 1.5.

$$ZP = \sqrt[3]{I_{VP} * I_{RP} * I_{ZB}} \quad (1.5)$$

де I_{VP} – індекс валового прибутку; I_{RP} – індекс рентабельності продаж; I_{ZB} – індекс рентабельності збуту.

Потенціал економічної діяльності розраховується за формулою 1.6.

$$ZP = \sqrt[4]{I_{FA} * I_{FS} * I_{FSTAB} * I_{OP}} \quad (1.6)$$

де I_{FA} – індекс фінансової автономії; I_{FS} – індекс фінансової стійкості; I_{FSTAB} – індекс фінансової стабільності; I_{OP} – індекс операційного прибутку.

Ресурсний потенціал розраховується за формулою 1.7.

$$ЗП = \sqrt[5]{I_B * I_{ФВ} * I_{ОЗ} * I_{ЗЗ} * I_{ПЗ}} \quad (1.7)$$

I_B – індекс виробітку; $I_{ФВ}$ – індекс віддачі основних засобів; $I_{ОЗ}$ – індекс оборотності запасів; $I_{ЗЗ}$ – індекс забезпечення запасів власними обіговими коштами; $I_{ПЗ}$ – індекс покриття запасів.

Висновки до розділу 1

Дослідивши теоретичні засади ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства ми встановили, що під економічними ресурсами слід розуміти сукупність ресурсів, які використовуються в господарській діяльності для виробництва, обміну, розподілу та споживання матеріальних і духовних благ, задоволення зростаючих потреб населення.

Поняття **ресурсного потенціалу підприємства** слід розглядати як взаємозв'язану сукупність наявних видів ресурсів, резервів і потенційних можливостей підприємства, раціональне використання яких дозволяє одержати певний економічний ефект і досягти поставлених цілей.

До ресурсного потенціалу підприємства входять складові елементи які включають в себе трудові, матеріально-технічні, інформаційні та фінансові ресурси. Саме ці елементи ресурсного потенціалу підприємства створюють можливості досягнення цілей розвитку підприємства, які відкриваються при застосуванні засобів, предметів праці та робочої сили.

У зв'язку з тим, що формування ресурсного потенціалу підприємства є складним динамічним процесом, орієнтованим на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і забезпеченням високої якості реалізації, важливо визначити, які саме чинники обумовлюють розвиток його елементів і впливають на їхню збалансованість та ефективність використання.

До зовнішніх чинників відносяться економічні, соціальні, політичні, юридичні умови, вплив яких визначається обмежувальними або стимулюючими заходами з боку різних державних органів, банків, інвестиційних компаній, суспільних груп, політичних сил тощо. Такими заходами, як правило, є податкові, відсоткові ставки, законодавчі, етичні, суспільні норми, тиск політичних сил.

До внутрішніх чинників відноситься, насамперед, стратегія підприємства, для реалізації необхідні досвід і навички менеджерів, сформовані принципи організації та ведення бізнесу, моральні цінності й амбіції керівників, а також загальноприйняті на підприємстві цінності та культура.

Формування ресурсного потенціалу підприємства відбувається за рахунок комплексного поєднання його складових елементів: фінансових, матеріальних, нематеріальних, інформаційних, трудових, технічних і технологічних ресурсів.

Більшість методів оцінки використовують поділ потенціалу на структурні елементи. Структурні елементи оцінюють за допомогою показників. В науковій літературі найчастіше оцінюють потенціал або за допомогою одного інтегрального (синтетичного) показника, або з використанням спеціальних і загальних показників з обов'язковим зведенням спеціальних показників до загального, або за допомогою системи показників без обов'язкового зведення їх до загального.

Для оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства застосовується група узагальнюючих і приватних показників ефективності основних ресурсів. До яких можна віднести такі показники як віддача основних засобів, місткість основних засобів, озброєність праці основними засобами, рентабельність. Кожний із цих показників, з різних сторін характеризує ефективність основних ресурсів, залежно від того, який інтерес до них проявляється й тому немає підстав для їхнього протиставлення. Знання всіх величин оцінювання ефективності управління економічними ресурсами підприємства дозволяє визначити величину резервних можливостей для подальшого розвитку підприємства й сприятиме створенню довгострокової й гнучкої програми ресурсного забезпечення підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

2.1. Загальна характеристика підприємства

В якості об'єкта дослідження було обрано ПрАТ «Тернопільський молокозавод», що відомий під торговою маркою «Молокія». Засновано Тернопільський молокозавод у 1957 році. На той час його потужності були невеликими і не перевищували 10 т. молока за рік. В середині шістдесятих років у Тернополі значно зросла кількість населення, з'явилися перші великі підприємства. Саме тому виникла потреба у збільшенні виробничих потужностей та побудові нового молокозаводу, який було здано в експлуатацію 28 червня 1969 року. Новий «Тернопільський міськмолочозавод» почав фасувати продукцію у скляну тару. У той час їхній асортимент поповнився топленим молоком, ряжанкою, кефіром та айраном.

У 1987 році підприємство вже переробило понад 108 тонн вершків та молока. Але 1990-1999 р.р. виявились складними для всієї країни, тому із-за скрутного економічного становища обсяги виробництва почали скорочуватись і вже в 1999-му завод переробляв у півтора рази менше молока у порівнянні з 1956 роком. У 2000 році змінилася команда управління заводом та ВАТ «Тернопільський міськмолочозавод» було реорганізовано у ЗАТ «Тернопільський молокозавод».

У жовтні 2002 року було створено торгову марку «Молокія». Підприємство почало розробляти інноваційні напрями розвитку. Було випущено перше в Україні молоко з йодованим білком та запроваджено новітню поглиблену очистку молока. Але, на жаль, споживач не оцінив його. 2012 року продукт знято з виробництва через невідповідність об'ємів

переробки молока і запиту на ринку. 2005 року на підприємстві було розпочато масштабну реконструкцію, третій етап якої завершився до 2020 року.

В 2011 році знову відбулися зміни в організаційній формі підприємництва і ЗАТ «Тернопільський молокозавод» став ПрАТ «Тернопільський молокозавод». В той же час підприємство значно розширило свій асортимент та було налагоджено власну систему доставки сировини та дистрибуції. 2014 року «Молокія» впровадила перша в Україні німецьку технологію «FRESH MILK TECHNOLOGY» (що перекладається як «Свіже молоко»).

Щоб забезпечити щоденну доставку в регіони, перші філії було відкрито у Львові, Івано-Франківську, Рівному та Стрию. Зараз підприємство налічує 13 власних торговельних представництв у західних областях та у місті Київ, планується також відкриття представництв в інших регіонах.

Для більш повного контролю ПрАТ «Тернопільський молокозавод» не користується послугами посередників та дистриб'юторів.

Найближчим часом назву юридичної особи «Тернопільський молокозавод» планують перейменувати на «Компанія «Молокія»».

Організаційна структура управління ПрАТ «Тернопільський молокозавод» відображено на рисунку 2.1.

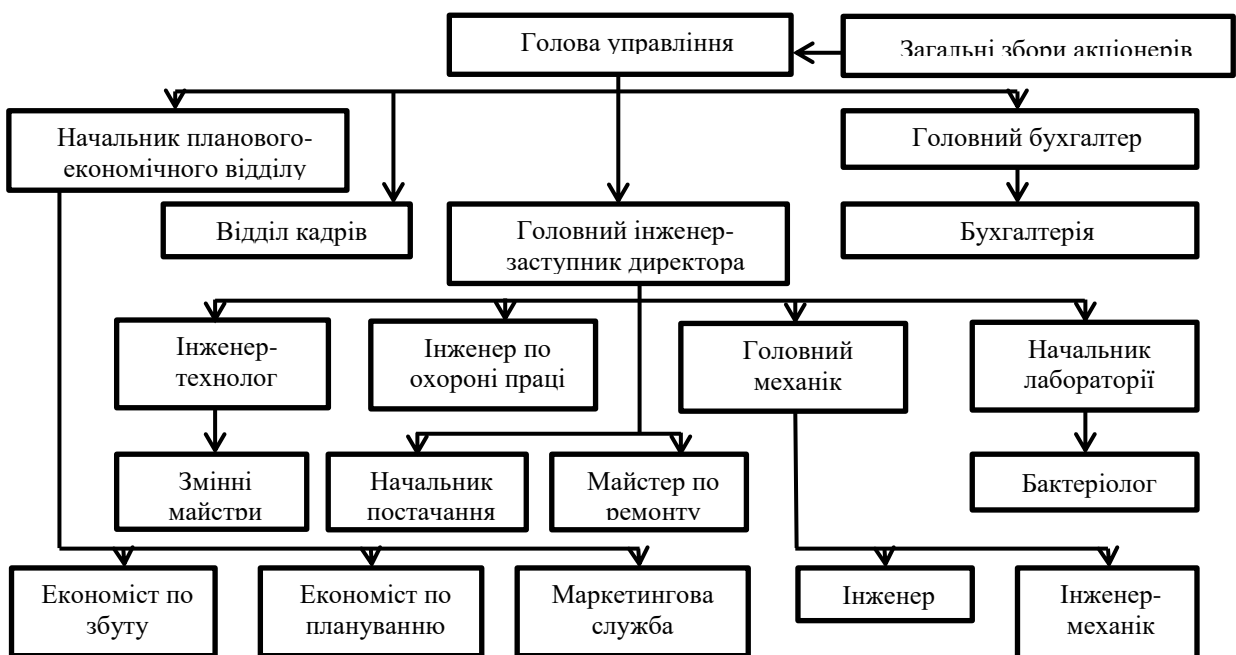

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Джерело: [64]

З рисунку 2.1. видно, що організаційна структура ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є функціональною. Ця структура побудована на принципах залучення до керівництва висококваліфікованого персоналу, який має вузьку спеціалізацію. Дана структура характерна високим рівнем вертикальної диференціації. В товаристві переважає централізація влади, проте у торгових та маркетингових службах запроваджується активно робота в командах та делегування повноважень.

Види економічної діяльності, якими зайняте підприємство:

- 10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру;
- 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами.

«Молокія» використовують FRESH MILK TECHNOLOGY – це інноваційна технологія очистки молока з подальшою низькотемпературною пастеризацією. Це найдорожче в Україні обладнання для очищення молока – бактофуга з Німеччини. Одна бактофуга вартує 200 тис. євро. В чому різниця безпеки по-німецьки і по-українськи? У німецькому сирому молоці в 1 см кубічному допустимо 100 тис. бактерій. Для українського державними стандартами максимально допустимо 3 мільйони бактерій. Тернопільський молокозавод продукує молоко європейського рівня захисту, адже бактофуга забирає 99 % шкідливих бактерій. І це важливо, оскільки, молоко – на другій позиції після крові як сприятливе середовище для розмноження небезпечних здоров'ю людини бактерій.

«Молокія» у п'ятнадцятці найкращих серед понад 200 заводів з переробки сирого молока в Україні. У п'ятірці – з виробництва питного молока, яке фасується. «Молокія» переробляє 350 тон сирого молока в день.

На Західній Україні більше переробляє тільки Дубенський сирзавод. Орієнтовно 150-180 тисяч кілограмів продукції ТМ «Молокія» щоденно транспортують у 14 областей України. Орієнтовно мільйон осіб щодня споживають продукцію «Молокія». «Молокія» – один з найбільших платників податків в бюджет Тернополя.

Пару років тому на підприємстві було розпочато виробництво справжнього білого йогурту. В Україні до сих пір ніхто його більше не виробляє. Згідно з державним стандартом України, справжній білий йогурт повинен містити не менше 9,5 % сухого знежиреного молочного залишку.

«Молокія» заготовляє молоко у 4 великих фермерських господарств, які розташовані у радіусі 140 кілометрів від Тернополя. Від населення «Молокія» бере орієнтовно 14% молока, яке використовують для виробництва масла. Забезпечують підприємство сировиною приблизно 200 молокозливних пунктів. Оскільки молочні продукти мають незначний термін зберігання, підприємство щоб забезпечити високу якість доставляє сировину тільки з сіл Тернопільської області. Пік виробництва, як правило, припадає на весняно-осінній період, це пов'язано з тим, що в цей період виробляється найбільше сировини.

Готову упаковку для молочних продуктів «Молокія» купує в Голландії. Нова Pure-Pak Sense на 75% складається з відновлювального матеріалу – картону для харчових продуктів. Пачку після використання легко скласти, що дозволяє насолоджуватися продуктом до останньої краплини. А ще – економити простір в смітнику. До речі, в Україні такої упаковки серед виробників молочної продукції не має більше ніхто крім «Молокія».

У 2019 році «Молокія» отримала сертифікат «Standard ISO 22000 : 2005», виданий міжнародною компанією BUREAU VERITAS. Також по якість продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод» свідчить отриманий ним сертифікат ДСТУ ISO 9001.

Загалом під ТМ «Молокія» випускається доволі широкий асортимент продукції:

- білі густі йогурти (білий йогурт 1,6%, білий йогурт з пробіотиками 2,5%, білий йогурт безлактозний 2,5%, білий йогурт «по-грецьки» 8 %);
- білі питні йогурти (білий йогурт 1,6%, білий йогурт з пробіотиками 2,5%, білий йогурт безлактозний 2,5%);
- білі йогурти на подушці з ягід 5,7% (зі смаком полуниця, чорниця, вишня, ожина);
- йогурти «смузі» 2,0% (зі смаком полуниця-банан-базилік, груша-яблуко-липа, персик-маракуя-меліса, манго-лайм-жасмин, ківі-агрус-ромашка, диня-ожина-лаванда, інжир-вишня-шавлія, гарбуз-слива-кориця);
- йогурти солодкі 1,4% (зі смаком лісова ягода, абрикос, злаки, полуниця);
- питні кефіри (1,0% та 2,5%)
- молоко «Відбірне» (2,5% та 3,4-3,8%);
- айран;
- густі кефіри (1,0% та 2,5%)
- масло (солодковершкове екстра 82 %, солодковершкове селянське 72,5 %, солодковершкове селянське 72,5 %);
- молоко «До кави» 2,5%;
- айран;
- молоко «Казкове» (2,5% та 3,2%);
- молоко «Доброї ночі» 3,6 %;
- молоко коров'яче нормалізоване (1,6%, 2,5% та 3,2%);
- кисломолочні сири (0,2%, 5,0% та 9,0%);
- сметана (15 %, 20% та 30%);
- сметана «Відбірна» (15 % та 20%).

2.2. Аналіз господарської діяльності підприємства

Реалізація та виробництво продукції прямо впливає на фінансові результати підприємства. До того ж, реалізація продукції – це головне джерело формування доходу підприємства. Тому аналіз основних показників діяльності роботи підприємства варто починати з аналізу виробництва та

реалізації продукції. Інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції наведені у таблицях 2.1-2.2.

Таблиця 2.1

**Динаміка обсягів виробництва ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» за 2019-2021 рр. у натуральному виразі, тис. т.**

Основний вид продукції	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. т.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Цільномолочна продукція	45183	48234	50497	3051	2263	6,75	4,69
Масло	1959	2738	3066	779	328	39,77	11,98
Казеїн	1716	1925	1945	209	20	12,18	1,04
Всього	48858	52897	55508	4039	2611	8,27	4,94

Джерело: складено автором на основі інформації про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З таблиці 2.1. видно, що за 2020 рік «Молокія» збільшила своє виробництво на 4039 т., за 2021 – на 2611 т. Приріст виробництва основних видів продукції з 2020 по 2021 скоротився порівняно з попереднім періодом.

Таблиця 2.2

**Динаміка обсягів реалізації основних видів продукції ПрАТ
«Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр. у грошовому виразі,
тис. грн.**

Основний вид продукції	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Цільномолочна продукція	671709	956710	921200	285001	-35510	42,43	-3,71
Масло	173728	266935	337400	93207	70465	53,65	26,40
Казеїн	205882	288249	279200	82367	-9049	40,01	-3,14
Всього	1051319	1511894	1537800	460575	25906	43,81	1,71

Джерело: складено автором на основі інформації про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

В період з 2019 по 2020 рр. грошові потоки з усіх основних видів діяльності зростали: цільномолочна продукція на 42,43%, масло – на 53,65%, казеїн – на 40%. В наступному році зросли лише доходи від масла на 26,4%, від цільномолочної продукції та казеїну скоротились на 3,71% та 3,14% відповідно. Дане зростання може пояснюватися значним збільшенням індексу споживчих цін на молоко за 2020 рік. Споживчий індекс цін на молоко за 2019 рік становив – 119,6, за 2020 рік – 126,3. Для порівняння, споживчий індекс цін на масло за 2019 р. – 125, за 2020 р. – 127,6.

Структура обсягів реалізації продукції підприємства за 2019-2021 рр. у грошовому виразі відображена на рисунку 2.2.

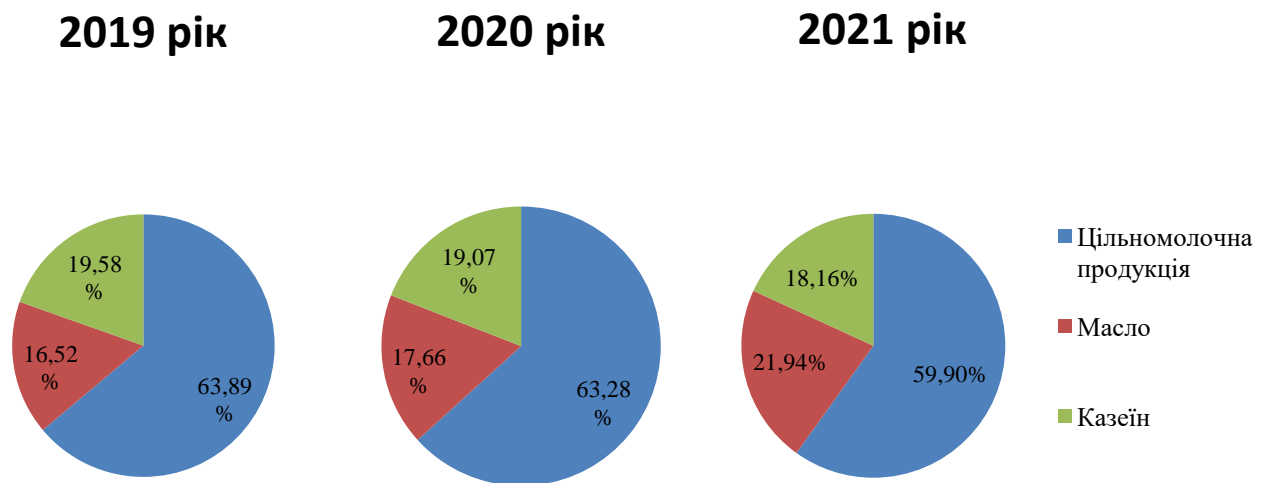

Рис. 2.2. Структура обсягів реалізації ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр., %

Джерело: Складено та розроблено автором на основі даних річного звіту ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З рисунку 2.2. видно, що найбільшу частку доходу генерує цільномолочна продукція. Також спостерігається зростання частки доходу від масла, що в 2021 році обігнала частку доходу від казеїну.

Динаміка основних показників діяльності «Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 р.р. відображено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка основних показників діяльності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр.

Найменування показника	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	1172345	1522871	1799343	350526	276472	29,90	18,15
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	970317	1228697	1382956	258380	154259	26,63	12,55
Чистий прибуток, тис. грн	13172	42550	42905	29378	355	223,03	0,83
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	133832	187768,5	216702,5	53936,	28934	40,30	15,41
Віддача основних засобів, грн./ грн	8,76	8,11	8,30	-0,65	0,193	-7,41	2,38
Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн	132682	171272	245599	38590	74327	29,08	43,40
Коефіцієнт оборотності, оборотів	8,84	8,89	7,32	0,05	-1,57	0,63	-17,60
Продуктивність праці, тис. грн/особу	1301,16	1583,03	1795,75	281,87	212,73	21,66	13,44
Витрати на 1 грн. чистої виручки від реалізації, грн	0,97	0,95	0,96	-0,02	0,0064	-2,28	0,68
Рентабельність продажу, %	1,12	2,79	2,38	0,017	-0,004	148,68	-14,66
Рентабельність підприємства, %	4,94	11,85	9,28	0,069	-0,026	139,79	-21,69
Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	1286	1374	1432	88	58	6,84	4,22
Кількість промислово виробничого персоналу, осіб	901	962	1002	61	40	6,77	4,16
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	316194	417241	514395	101047	97154	31,96	23,28

Джерело: складено автором на основі форми №1 та форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З таблиці 2.3. видно, що чистий дохід від реалізації продукції за 2020 рік зріс на 29,9%, за 2021 рік – на 18,15%. Скорочення приросту доходу пов'язане з зменшенням продажів цільномолочної продукції та казеїну. Віддача основних засобів у 2020 році скоротилася, що є негативним явищем, проте дане зменшення в першу чергу пов'язане не зі зменшенням доходу, а зі значним збільшенням середньорічної вартості основних засобів (43,40%). Серед проблем, що виникли у 2021 році можна виділити такі: зменшення коефіцієнта оборотності на 1,57 обороту, збільшення витрат на 1 грн. чистої виручки від реалізації на 68 копійок та зменшення рентабельності. Головна причина збільшення оборотності – це більш інтенсивне зростання середньорічного залишку оборотних коштів (43,40%) порівняно з зростанням чистого доходу (18,15%). Зменшення рентабельності пов'язане зі значним скороченням приросту прибутку в цьому році, що становив лише 0,83%.

Динаміка активів підприємства за 2019-2021 рр. відображена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр. , тис. грн.

Види активів	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1. Необоротні активи	233694	258244	279 349	24550	21 105	10,51	8,17
Нематеріальні активи	1887	3098	3 300	1211	202	64,18	6,52
Основні засоби	152022	223515	209 890	71493	-13625	47,03	-6,10
2. Оборотні активи	132480	210064	281 133	77584	71069	58,56	33,83
Всього	366174	468308	560 482	102134	92174	27,89	19,68

Джерело: складено автором на основі форми №1 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Активи підприємства за 2020 рік зросли на 27,89%, за наступний рік – на 19,68%. Значне збільшення активів у 2020 пов'язане з введенням в експлуатацію нової технологічної лінії, що в свою чергу призвело до значного збільшення основних, оборотних та нематеріальних активів. В наступному році ми бачимо

скорочення основних засобів з одночасним збільшення оборотних. Це свідчить про розширення господарської діяльності підприємства без залучення основних засобів. Структуру активів підприємства відображено на таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Структура активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2019-2021 рр., %

Види активів	Роки		
	2019	2020	2021
1. Необоротні активи	63,82	55,14	49,84
Нематеріальні активи	0,52	0,66	0,59
Основні засоби	41,52	47,73	37,45
2. Оборотні активи	36,18	44,86	50,16
Активи - всього	100	100	100

Джерело: складено автором на основі форми №1 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З таблиці 2.5. можна побачити тенденцію до зменшення частки основних засобів, частка яких скоротилась з 63,82% до 49,84% та збільшення – оборотних засобів, частка яких зросла з 36,18% до 50,16%. Більш наочно зміну структури активів можна побачити на рисунку 2.3.

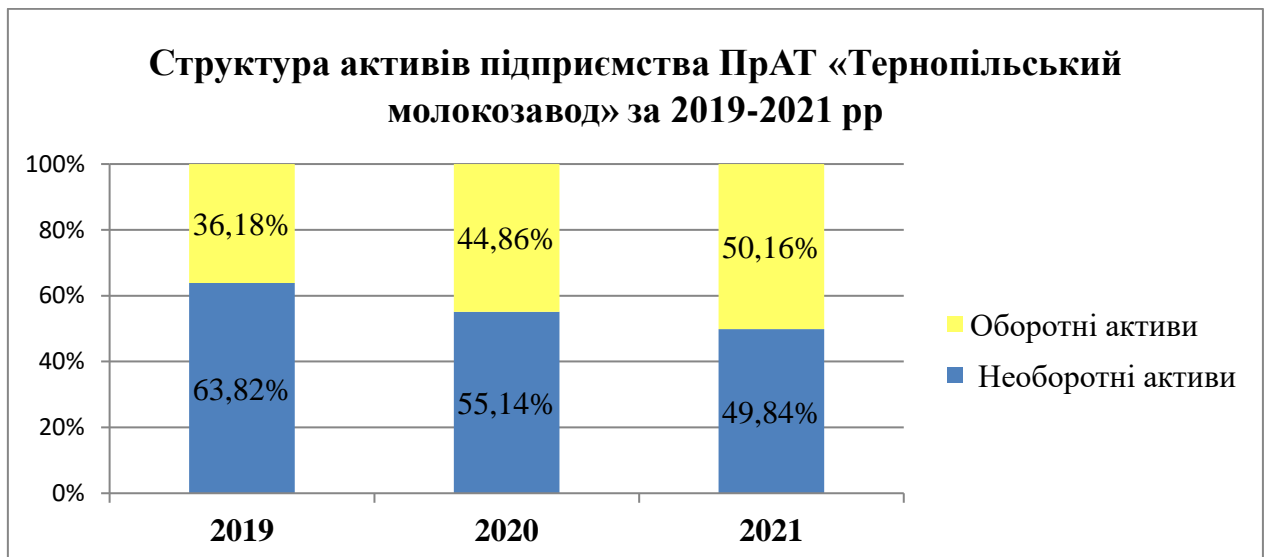

Рис. 2.3. Структура активів ПрАТ «Тернопільський молокозаводу за 2019-2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі форми №1 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Динаміка основних засобів підприємства за 2019-2021 рр. відображено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка основних засобів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр., тис. грн.

Групи основних засобів, тис. грн.	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Будівлі та споруди	35021	48080	50 581	13059	2501	37,29	5,20
Машини та обладнання	109818	160529	150 549	50711	-9980	46,18	-6,22
Транспортні засоби	6616	12173	6 845	5557	-5328	83,99	-43,77
Земельні ділянки	0	0	1 915	0	1915	0	100
Інші	567	2733	0	2166	-2733	382	-100
Всього	152 022	223 515	209 890	71493	-13625	47,03	-6,10

Джерело: складено автором на основі інформації про основні засоби ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З таблиці 2.6. видно, що в період 2019-2020 рр. найбільше зросла вартість машин та обладнання (на 46,18%), транспортних засобів (на 83,99%) та інших основних засобів (на 382%). Таке зростання зумовлене купівлею в цьому періоді нової технологічної лінії. Структура основних засобів графічно відображена на рисунку 2.4.

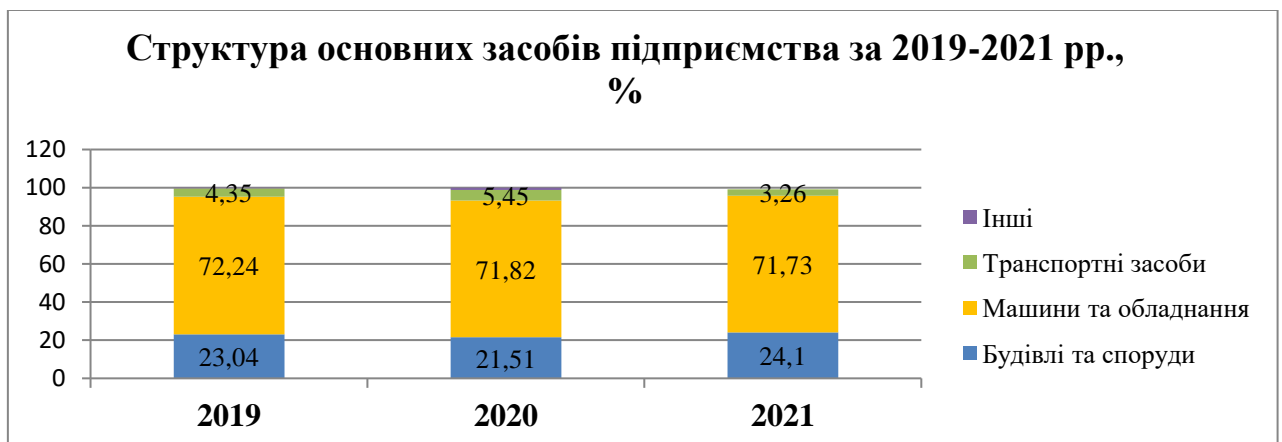

Рис. 2.4. Структура основних засобів підприємства за 2019-2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі форми №1 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Найбільша частка припадає на машини та обладнання від 71,73% до 72,24%, що є характерним для підприємств харчової промисловості. Частка будівель та споруд коливались від 21,51% до 24,10%. Оскільки «Молокія» не користується послугами дистриб'юторів, частка її транспортних засобів є великою як для харчового підприємства і коливалась від 5,45% за 2020р. до 3,26% за 2021р.

Динаміка та структура оборотних активів підприємства за 2019-2021 рр. відображені в таблицях 2.7 і 2.8.

Таблиця 2.7

**Динаміка оборотних активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод»
за 2019-2021 рр., тис. грн.**

Оборотні активи, тис. грн.	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2019	2020	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Запаси	58145	73901	85590	15756	11 689	27,10	15,82
Виробничі запаси	24105	31053	33 496	6948	2 443	28,82	7,87
Незавершене виробництво	264	294	0	30	-294	11,36	-100,00
Готова продукція	32074	42543	52 059	10469	9 516	32,64	22,37
Товари	1702	11	35	-1691	24	-99,35	218,18
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи	52178	90066	110673	37888	20 607	72,61	22,88
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
з бюджетом	10788	9284	45 155	-1504	35 871	-13,94	386,37
Інша поточна дебіторська заборгованість	6312	12310	7 644	5998	-4 666	95,03	-37,90
Гроші та їх еквіваленти	144	6540	23 605	6396	17 065	4441,7	260,93
Готівка	3856	17316	6 669	13460	-10 647	349,07	-61,49
Рахунки в банках	753	996	1 774	243	778	32,27	78,11
Витрати майбутніх періодів	3103	16320	4 895	13217	-11 425	425,94	-70,01
Інші оборотні активи	628	633	733	5	100	0,80	15,80
Всього	429	14	1 064	-415	1 050	-96,74	7500,0
	132480	210064	281 133	77584	71 069	58,56	33,83

Джерело: складено автором на основі форми №1 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Як видно з таблиці 2.7. критичних змін у оборотних засобах не відбувалися, серед показників на які варто звернути увагу – це дебіторська заборгованість. Збільшення даної заборгованості впливає на оборотність коштів, особливо якщо її частка в обігових коштів велика. За 2020 рік дебіторська заборгованість за продукцію, зросла – на 72,61%, за наступний рік вдалося стримати її ріст до 22,88%. Також значно зросла дебіторська заборгованість за розрахунками за 2021 рік – на 386,37%, в першу чергу за рахунок збільшення іншої поточної дебіторської заборгованості на 260,93%.

Таблиця 2.8

**Структура оборотних активів ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» в 2019-2021 рр., %**

Оборотні активи	Роки		
	2019	2020	2021
Запаси	43,89	35,18	30,44
Виробничі запаси	18,20	14,78	11,91
Незавершене виробництво	0,20	0,14	0,00
Готова продукція	24,21	20,25	18,52
Товари	1,28	0,01	0,01
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	39,39	42,88	39,37
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	4,76	5,86	2,72
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,11	3,11	8,40
Гроші та їх еквіваленти	2,91	8,24	2,37
Готівка	0,57	0,47	0,63
Рахунки в банках	2,34	7,77	1,74
Витрати майбутніх періодів	0,47	0,30	0,26
Інші оборотні активи	0,32	0,01	0,38
Всього	100,00	100,00	100,00

Джерело: складено автором на основі форми №1 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З таблиці 2.8. видно, що найбільшу частку в структурі займають запаси та дебіторська заборгованість за продукцію, що є характерним для підприємств харчової промисловості. Також можна помітити тенденцію до скорочення частки запасів, виробничих запасів, незавершене виробництва, готової продукції та товарів. Проте періодичне різке скорочення товарів та

незавершеного виробництва є характерним для «Молокії», його можна спостерігати через кожні кілька років.

Динаміка ефективності використання економічних ресурсів за 2019-2021 рр. відображено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка ефективності використання основних та оборотних засобів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр.

Найменування показника	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2019 до 2015	2020 до 2019	2019 до 2015	2020 до 2019
Віддача основних засобів, грн	8,76	8,11	8,30	-0,65	0,19	-7,41	2,38
Місткість основних засобів, грн	0,11	0,12	0,12	0,01	0,00	8,01	-2,32
Рентабельність основних засобів, %	8,76	8,11	8,30	-0,65	0,19	-7,41	2,38
Озброєність праці основними засобами, тис. грн/особу	148,54	195,19	216,27	46,65	21,08	31,41	10,80
Ресурсовіддача, грн	8,84	8,89	7,33	0,06	-1,57	0,63	-17,60
Ресурсомісткість, грн	0,11	0,11	0,14	0,00	0,02	-0,63	21,36
Коефіцієнт оборотності, обороти	8,84	8,89	7,33	0,06	-1,57	0,63	-17,60
Коефіцієнт завантаження, грн/грн	0,11	0,11	0,14	0,00	0,02	-0,63	21,36
Тривалість обороту обігових коштів, дні	41,31	41,05	49,82	-0,26	8,77	-0,63	21,36

Джерело: складено автором на основі форми №1 та форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

В період 2019-2020 рр. на підприємстві показники демонстрували негативну тенденцію: віддача основних засобів та коефіцієнт завантаження – зменшились, рентабельність основних засобів та коефіцієнт оборотності – збільшились. Погіршення показників ефективності основних засобів в цьому році пов'язано зі значним збільшенням цих засобів порівняно з приростом чистого доходу. Уповільнення приросту основних засобів в наступному році

покращили показники їх ефективності. З обіговими коштами ми можемо спостерігати протилежну ситуацію: в 2020 році деякі показники їх ефективності показували кращі результати ніж в 2021р (ресурсовіддача та ресурсомісткість). Це зумовлено більш інтенсивним збільшенням обігових коштів порівняно з чистим доходом, про це свідчить коефіцієнт оборотності, який у 2020 році збільшувався, а у 2021 він зменшився.

Важливе значення при дослідженні діяльності підприємства варто приділити аналізу поточних витрат підприємства та собівартості продукції, оскільки вони є узагальнюючими показниками діяльності, що безпосередньо впливають на фінансові результати підприємства.

Динаміка поточних витрат відображена в таблиці 2.10

Таблиця 2.10

Динаміка поточних витрат ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2019-2021рр., тис. грн.

Показники, тис. грн.	2019	2020	2021	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
				2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Собівартість реалізованої продукції	970317	1228697	1 382956	258380	154259	26,63	12,55
Адміністративні витрати	36094	39421	35888	3327	-3533	9,22	-8,96
Витрати на збут	119465	164214	276595	44749	112381	37,46	68,44
Інші операційні витрати	14810	15618	26 950	808	11332	5,46	72,56
Фінансові витрати	20483	26954	28 681	6471	1727	31,59	6,41
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0	0	0	0
Інші витрати	3532	1016	5039	-2516	4023	- 71,23	395,9 6
Поточні витрати – разом	1164701	1475920	1756109	311219	280189	26,72	18,98

Джерело: складено автором на основі форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Майже всі витрати на підприємстві мають тенденцію до зростання. Єдині витрати, що зазнали скорочення в 2020 році – це інші витрати, в 2021

році – адміністративні витрати. Найбільше зросли витрати на збут, що сумарно за два роки збільшились на 132%. Це пов'язано з поживленням в цей період нової рекламної кампанії. Збільшення собівартості в першу чергу пов'язано з інфляційними процесами: індекс споживчих цін в 2020 році – 113,7, в 2021 році – 109,8, тому і приріст відповідно за 2020 рік більший за наступний.

Структура операційних витрат відображено на рисунку 2.5.

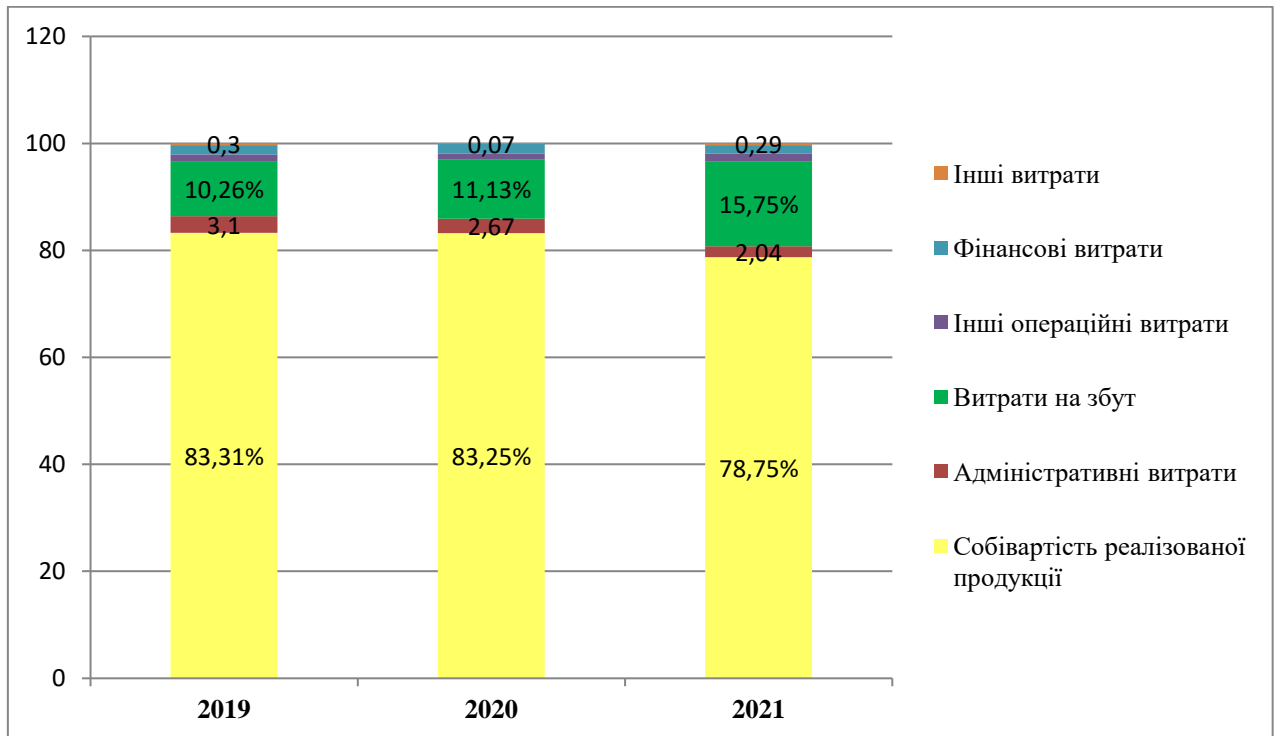

Рис. 2.5. Структура поточних витрат ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2019-2021 рр.,%

Джерело: складено автором на основі форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З рисунку видно, що найбільшу частку в поточних витратах займає собівартість реалізованої продукції, що характерно для підприємств харчової промисловості, частка якої скоротилася за досліджуваний період з 83,31% до 78,75%. Частка витрат на збут збільшились з 10,26% до 15,75%, що зумовлене значним збільшенням їх обсягів. Також відбулось значне скорочення адміністративних витрат з 3,1% до 2,04% , що супроводжувалось звільненням значної кількості працівників управлінського апарату в першу чергу у філіях «Молокії».

Динаміку операційних витрат відображено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

**Динаміка операційних витрат ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» за 2019-2021 рр., тис. грн.**

Елементи витрат, тис. грн	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Матеріальні затрати	951095	1230229	1474308	279134	244079	29,35	19,84
Витрати на оплату праці	116612	114800	143087	-1812	28287	-1,55	24,64
Відрахування на соціальні заходи	24734	24589	30712	-145	6123	-0,59	24,90
Амортизація	33435	46969	53924	13534	6955	40,48	14,81
Інші операційні витрати	14810	31363	20358	16553	-11005	111,77	-35,09
Разом	1140686	1447950	1722389	307264	274439	26,94	18,95

Джерело: складено автором на основі форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Як і на собівартість на матеріальні витрати впливає інфляція, тому приріст у 2020 році (29,35%) менший за 2021 рік (19,84%). Оскільки найбільшу частку у витратах займають матеріальні затрати, тож загальний приріст також демонструє дану тенденцію. Найбільше збільшення зазнали інші операційні витрати у 2020 році – 111,77%, проте оскільки частка їх у складі витрат найменша, їх зміна не надто впливає на сумарні витрати. Впровадження нової технологічної лінії у 2020 році призвело до збільшення амортизації в цей період на 40,48%.

2.3. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Динаміка доходу підприємства дає підстави для фіксування проблем у розвитку підприємства і наведена у таблиці 2.12.

**Динаміка доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2019-2021
рр., тис. грн.**

Види доходів	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	1172345	1522871	1799343	350526	276472	29,90	18,15
Інші операційні доходи, тис. грн.	8722	5501	9 444	-3221	3943	-36,93	71,68
Доходи від участі в капіталі, тис. грн.	0	0	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи, тис. грн.	0	0	0	0	0	0	0
Доходи - всього, тис. грн.	1181067	1528372	1808787	347305	280415	29,41	18,35

Джерело: складено автором на основі форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Чистий дохід від реалізації за 2020 рік збільшився на 29,9%, за 2021 рік – на 18,15%, менший приріст у 2021 році зумовлений скороченням продажу цільномолочної продукції та казеїну в цьому році, що в свою чергу спричинене стрибком цін на молочну продукцію в цей час.

Структура доходу підприємства наведена в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Структура доходу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2019-2021 рр., %

Види доходів	Роки		
	2019	2020	2021
Чистий дохід від реалізації продукції	99,26	99,64	99,48
Інші операційні доходи	0,74	0,36	0,52
Доходи від участі в капіталі	0,00	0,00	0,00
Інші фінансові доходи	0,00	0,00	0,00
Доходи - всього.	100,00	100,00	100,00

Джерело: складено автором на основі форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Головне джерело доходів «Молокії» – дохід від реалізації продукції, частка якого коливається від 99,26% до 99,64%. Підприємство не має доходи від участі в капіталі чи інші фінансові доходи.

Аналіз прибутку, одержаного в процесі виготовлення продукції, дозволяє оцінити ефективність діяльності виробництва. Аналізуючи рівень прибутку, необхідно особливу увагу приділяти його динаміці. Оскільки динаміка характеризує розвиток явища в часі, аналіз динаміки уможливорює прогнозування майбутнього рівня прибутку і на цій основі – визначення перспективних напрямків розвитку підприємства. Інформацію про динаміку прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод» відображена в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Динаміка прибутку ПрАТ «Тернопільський молокозавод» в 2019-2021 рр., тис. грн.

Види прибутків	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Валовий прибуток, тис. грн.	202028	294174	416387	92146	122213	45,61	41,54
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	40381	80422	86 398	40041	5976	99,16	7,43
Прибуток до оподаткування, тис. грн.	16366	52452	52 678	36086	226	220,49	0,43
Чистий прибуток, тис. грн.	13172	42550	42 905	29378	355	223,03	0,83

Джерело: складено автором на основі форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З таблиці 2.14. видно, що валовий прибуток зріс з 2019 по 2020р.р. на 45,61%, з 2020 по 2021р.р. – на 41,54%. Проте приріст інших прибутків значно зменшився з 2020 по 2021 рік, порівняно з попереднім періодом. Найбільшу різницю має чистий прибуток, що за перший період зріс на 223,03%, а в наступний – лише на 0,83. Значне скорочення приросту прибутку від

операційної діяльності пов'язане зі збільшенням витрати на збут, фінансових та інших операційних витрат.

Рентабельність комплексно відображає ступінь ефективності використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів, Динаміка показників рентабельності наведено в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

**Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» в 2019-2021 рр., %**

Види рентабельності	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Рентабельність активів (за прибутком до оподаткування)	5,18	12,57	10,24	7,40	-2,33	142,88	-18,54
Рентабельність активів (за чистим прибутком)	4,17	10,20	8,34	6,03	-1,86	144,80	-18,21
Рентабельність операційної діяльності	3,54	5,55	5,02	2,01	-0,54	56,90	-9,69

Джерело: складено автором на основі форми №1 та форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Всі види рентабельності в період 2019-2020 рр. показували позитивну тенденцію до зростання, проте в наступні роки ситуація змінилася: рентабельність активів за прибутком до оподаткування впала на 18,54%, за чистим прибутком – на 18,21%, рентабельність операційної діяльності – на 9,69%. Дане зменшення зумовлене більш стрімким зростанням середньої вартості активів і операційних витрат порівняно з зростанням прибутків.

Динаміка показників ліквідності та платоспроможності за 2019-2020 рр. відображено в таблиці 2.16.

**Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ПрАТ
«Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр.**

Найменування показника	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття)	1,25	1,73	1,75	0,48	0,02	38,04	1,34
Коефіцієнт швидкої (поточної) ліквідності	0,70	1,12	1,22	0,42	0,10	59,47	8,75
Коефіцієнт абсолютної (строкової) ліквідності	0,04	0,14	0,04	0,11	-0,10	290,95	-70,84
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	26636	88486	120580	61850,00	32094,00	232,20	36,27

Джерело: складено автором на основі форми №1 та форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Коефіцієнт загальної ліквідності підприємства відповідає нормативному значенню, оскільки лежить в межах від 1 до 2, отже підприємству достатньо оборотних засобів для покриття своїх боргів. Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2019 році становив – 0,7 та відповідав нормативному значенню (0,6-0,8). Проте з 2020 року він перевищив одиницю, а отже у підприємства не достатньо ліквідних активів для покриття всіх своїх поточних заборгованостей. Теоретично вважається, що коефіцієнт абсолютної ліквідності для країн зі слабкою економікою повинен бути не меншим за 0,2, а отже їх значення також не відповідає нормі.

Фінансова стійкість – це стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх

залучених джерел формування активів. Аналіз показників фінансової стійкості відображено в таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

**Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» за 2019-2021 рр.**

Найменування показника	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Коефіцієнт автономії	0,38	0,39	0,40	0,01	0,01	3,46	2,43
Коефіцієнт боргового навантаження	0,62	0,61	0,60	-0,01	-0,01	-2,10	-1,56
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,71	0,74	0,71	0,03	-0,03	4,14	-3,63
Коефіцієнт фінансової залежності	2,65	2,56	2,50	-0,09	-0,06	-3,34	-2,37
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,07	0,19	0,22	0,12	0,03	159,75	13,86

Джерело: складено автором на основі форми №1 та форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Рекомендоване значення для коефіцієнта автономії – більше 0,5, наші показники менші, що свідчить про те що підприємству не вистачає власних коштів для достатньої незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт боргового навантаження лежить майже в межах нормативного значення (0,4-0,6). Коефіцієнта фінансової стійкості відповідає нормативному значенню, оскільки знаходиться в межах 0,7-0,9. Рекомендоване значення коефіцієнта фінансової залежності в харчовій промисловості має бути 2 або менше. Завищена залежність свідчить про те, що рівень фінансових ризиків підприємства значний, проте цей показник має тенденцію до зниження. Коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2019 році становив 0,07, що свідчило про не достаток власних обігових коштів. Проте збільшення власних обігових коштів в наступні роки призвело до збільшення коефіцієнта до нормативного значення – вище 0,1.

Показники ділової активності дають змогу оцінити ефективність використання підприємством власних коштів. До цієї групи належать різні показники обіговості. Вони мають велике значення для оцінювання фінансового стану підприємства, оскільки інтенсивність обігу коштів, тобто швидкість перетворення їх на готівку, безпосередньо впливає на платоспроможність підприємства. Динаміка показників ділової активності підприємства відображена в таблиці 2.18.

Таблиця 2.18

**Динаміка показників ділової активності ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» за 2019-2021 рр.**

Найменування показника	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт обертання активів, обороти	3,71	3,65	3,50	-0,06	-0,15	-1,56	-4,16
Коефіцієнт обертання оборотних активів, обороти	8,84	8,89	7,33	0,06	-1,57	0,63	-17,60
Тривалість обороту оборотних активів, дні	41,31	41,05	49,82	-0,26	8,77	-0,63	21,36
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	18,54	16,23	11,79	-2,30	-4,45	-12,43	-27,38
Тривалість обертання дебіторської заборгованості, дні	19,69	22,48	30,96	2,79	8,48	14,19	37,71
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	7,35	9,31	17,34	1,96	8,03	26,67	86,25
Тривалість обертання запасів, дні	49,64	39,23	21,04	-10,41	-18,19	-20,97	-46,37
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	306,00	204,02	3,42	-101,98	-97,42	-33,33	-47,75
Термін обертання кредиторської заборгованості, дні	1,19	1,79	17,34	0,60	1,63	50,42	91,06

Джерело: складено автором на основі форми №1 та форми №2 ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Коефіцієнти обертання активів має тенденцію до зниження, що є негативним зрушенням. Про погіршення оборотності з 2020 до 2021 рр. свідчить зменшення коефіцієнту обертання оборотних активів на 17,6%, що зумовило збільшення тривалості обороту майже на дев'ять днів. Зростання дебіторської заборгованості призвело до зниження коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості з 18,54% до 11,79% та збільшенню тривалості обороту з 19 днів до 30 днів. Коефіцієнт оборотності запасів зріс з 7,35 до 17,34.

2.4. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

В основі більшості методик оцінки ресурсного потенціалу лежить аналіз його складових. В залежності від методики потенціал може ділитися по-різному на елементи. Проте в будь-якому випадку його складові будуть аналізувати за допомогою показників.

У запропонованому методі оцінки ефективності ресурсного потенціалу та його складових використовується більш розповсюджений поділ на структурні елементи. За ним ресурсний потенціал складається з:

- фінансового потенціалу;
- виробничого потенціалу;
- кадрового потенціалу;
- маркетингового потенціалу.

Першим етапом є формування системи показників, що будуть найкраще описувати структурні елементи ресурсного потенціалу. Для оцінки ресурсного потенціалу використаємо наступні показники: чистий прибуток (збиток); чисті активи; рентабельність активів; частка фінансових витрат в доході від реалізації продукції; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами; коефіцієнт автономії; коефіцієнт маневреності власного капіталу; обсяг виробництва у вартісному виразі ; рентабельність продукції;

рентабельність виробництва; коефіцієнт зносу основних засобів; озброєність основними засобами; віддача основних засобів; коефіцієнт оновлення основних засобів; продуктивність праці одного працівника; середньомісячна заробітна плата одного робітника; адміністративні витрати на 1 грн реалізованої продукції; зарплатоємність продукції; частка ринку; обсяг реалізації; темп зростання обсягів реалізації; коефіцієнт співвідношення темпу зростання обсягу реалізації підприємства і темпу зростання обсягів галузі; витрати на збут на 1 грн реалізованої продукції; рентабельність продажу.

Показники складових ресурсного потенціалу відображенні в таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

**Економічні індикатори складових ресурсного потенціалу ПрАТ
«Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр.**

Економічні показники	Роки		
	2019	2020	2021
1	2	3	4
Фінансовий потенціал			
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	13172	42550	42905
Чисті активи, тис. грн.	138137	182779	224070
Рентабельність активів, %	4,17	10,2	8,34
Частка фінансових витрат в доході від реалізації продукції, %	1,75	1,77	1,59
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-0,72	-0,36	-0,20
Коефіцієнт автономії	0,38	0,39	0,4
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,07	0,19	0,22
Виробничий потенціал			
Обсяг виробництва у вартісному виразі, тис. грн.	1031505	1260986	1432672
Рентабельність продукції, %	18,81	19,00	20,82
Рентабельність виробництва, %	20,82	23,94	30,11
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,44	0,42	0,50
Озброєність основними засобами, тис. грн./особу	168,73	232,34	209,47
Віддача основних засобів, грн	8,76	8,11	8,3
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,23	0,30	0,07
Організаційний потенціал			
Продуктивність праці одного працівника, тис. грн./особу	1301,16	1583,03	1795,75
Середньомісячна заробітна плата одного робітника, тис. грн.	7,36	6,78	8,11
Адміністративні витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,031	0,026	0,020
Зарплатоємність продукції, грн	0,10	0,07	0,08

продовження таблиці 2.19

Маркетинговий потенціал			
Частка ринку, %	2,83	2,72	2,94
Обсяг реалізації, тис. грн.	1172345	1522871	1799343
Темп зростання обсягів реалізації	1,35	1,30	1,18
Коефіцієнт співвідношення темпу зростання обсягу реалізації підприємства і темпу зростання обсягів галузі	1,22	0,96	1,08
Витрати на збут на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,10	0,11	0,15
Рентабельність продажу, %	1,12	2,23	2,33

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Наступник кроком аналізу – це зіставлення еталонного значення показників із значеннями аналізованих періодів (нормалізація показників). Оскільки більшість показників, як економічні категорії, не мають усталеного визначеного еталонного значення, за еталон візьмемо найкращий результат за аналізований період.

Для показника, критичне значення якого буде прагнути до максимуму, розрахунок нормалізованого показника проводимо за формулою 2.1. [41]:

$$y_{ij} = \frac{x_{bu}}{x_{ij}} \quad (2.1)$$

де y_{ij} – значення нормалізованого i -ого показника; x_{ij} – значення i -ого показника j -ого періоду; x_{bj} – значення еталонного b -ого показника серед всієї сукупності u -тих періодів.

Для показника, критичне значення якого буде прагнути до мінімуму будемо використовувати обернену формулу.

Отриманні результати заносимо в таблицю 2.20.

Таблиця 2.20

Нормалізовані економічні індикатори ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр.

Економічні показники	Роки		
	2019	2020	2021
<i>l</i>	2	3	4
Фінансовий потенціал			
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	0,31	0,99	1
Чисті активи, тис. грн.	0,62	0,82	1
Рентабельність активів, %	0,41	1	0,82

продовження таблиці 2.20

<i>I</i>	2	3	4
Частка фінансових витрат в доході від реалізації продукції, %	0,91	0,90	1
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,27	0,55	1,00
Коефіцієнт автономії	0,95	0,98	1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,32	0,86	1
Виробничий потенціал			
Обсяг виробництва у вартісному виразі, тис. грн.	0,72	0,88	1
Рентабельність продукції, %	0,93	0,95	1
Рентабельність виробництва, %	0,69	0,80	1
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,96	1	0,85
Озброєність основними засобами, тис. грн./особу	0,73	1	0,90
Віддача основних засобів, грн	1	0,93	0,95
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,75	1	0,23
Організаційний потенціал			
Продуктивність праці одного працівника, тис. грн./особу	0,72	0,88	1
Середньомісячна заробітна плата одного робітника, тис. грн.	0,91	0,84	1
Адміністративні витрати на 1 грн реалізованої продукції	0,65	0,77	1
Зарплатоємність продукції, грн	0,76	1	0,95
Маркетинговий потенціал			
Частка ринку, %	0,96	0,93	1,00
Обсяг реалізації, тис. грн.	0,65	0,85	1
Темп зростання обсягів реалізації	1	0,96	0,87
Коефіцієнт співвідношення темпу зростання обсягу реалізації підприємства і темпу зростання обсягів галузі	1	0,79	0,89
Витрати на збут на 1 грн реалізованої продукції, грн	1	0,95	0,66
Рентабельність продажу, %	0,40	0,85	1

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Визначаємо інтегральні показники ресурсного потенціалу та його складових за формулами 2.3 та 2.4.

$$R_i = \sqrt[m]{\prod_{j=1}^m y_{ij}} \quad (2.3)$$

де R_i – інтегральний рівень складових діяльності, які формують ресурсний потенціал підприємства; y_{ij} – j -й нормалізований показник складової діяльності.

$$\Pi_i = \sqrt[m]{\prod_{i=1}^m R_i} \quad (2.4)$$

Отримані результати заносимо в таблицю 2.21.

Таблиця 2.21

**Інтегральні показники ресурсного потенціалу та складових ПрАТ
«Тернопільський молокозавод» за 2019-2021 рр.**

Економічні показники	Роки		
	2019	2020	2021
Інтегральний показник складових потенціалу			
Фінансовий потенціал	0,58	1,03	1,17
Виробничий потенціал	0,82	0,93	0,78
Організаційний потенціал	0,75	0,87	0,99
Маркетинговий потенціал	0,79	0,91	0,87
Інтегральний показник ресурсного потенціалу			
Загальна величина ресурсного потенціалу	0,729	0,933	0,940

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

З таблиці 2.21 видно, що найбільша величина ресурсного потенціалу припадає на 2021 рік, на це вплинуло значні покращення організаційної структури та фінансового стану підприємства в даному періоді.

Висновки до розділу 2

Провівши аналіз господарської діяльності та оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» можна зробити наступні висновки:

1. ПрАТ «Тернопільський молокозавод» – підприємство, що відоме під ТМ «Молокія» та входить в десятку найбільших виробників молочної продукції в Україні. Підприємство було засноване аж в 1957 році. Компанія виробляє продукцію високої якості та перша в Україні запровадила німецьку технологію «FRESH MILK TECHNOLOGY».

2. При аналізі виробництва обсягів основних видів продукцію було виявлено зменшення приросту виробництва цільномолочної продукції та казеїну. В період з 2020 по 2021р.р. зменшились доходи від цих продуктів: цільномолочної продукції – на 3,71% та казеїну –на 3,14%. Оскільки частка цільномолочної продукції у структурі обсягів реалізації підприємства складає майже 60%, це призвело до стримування приросту загального доходу.

3. Сумарно витрати за досліджуваний період зросли на 53,15%, в період з 2019 по 2020 збільшились на 26,72%, з 2020 по 2021 – 18,98%. Схожу тенденцію до зниження приросту витрат можна побачити в собівартості реалізованої продукції та матеріальних затратах. Це пов'язано з інфляційними процесами: індекс споживчих цін в 2020 році – 113,7, в 2021 році – 109,8, тому і приріст витрат відповідно за 2020 рік більший за наступний.

4. Зменшення приросту доходів та зростання витрат призвело до гальмування приросту прибутку. Якщо валовий прибуток за 2020 рік виріс на 45,61%, а за 2021р. приріст становив – 41,54%, то прибуток від операційної діяльності за 2021р. зріс лише на 7,43%, порівняно з приростом у 99,16% за попередній рік. Це вплинуло на всі види рентабельності, що в період з 2019 по 2020 показували позитивну тенденцію та в наступні роки почали зменшуватись. Це зумовлене більш стрімким зростанням чисельника (середньої вартості активів чи операційних витрат) порівняно з зростанням прибутків.

5. При аналізі фінансової стійкості та ліквідності було виявлено, що коефіцієнт автономії нижчий за рекомендований, що свідчить про те що підприємству не вистачає власних коштів для достатньої незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнта фінансової залежності, як для промислового підприємства, завищений – це може вказувати на завищений рівень фінансових ризиків підприємства. Коефіцієнт швидкої ліквідності з 2020 року став більше одиниці, отже у підприємства не достатньо ліквідних активів для покриття всіх своїх поточних заборгованостей.

6. Згідно методики оцінки ресурсного потенціалу запропонованої доцентом Фесіною Ю.Г. найбільша величина потенціалу припала на 2020 рік за іншим методом на 2021 рік. Проте метод Фесіни заснований на використанні індексів, що відображають зміну показників в порівнянні з попереднім періодом. Це означає, що значення інтегрального показника ресурсного потенціалу відображає зміну показників, що характеризують його елементи, за рік. Тому величина ресурсного потенціалу за 2021 рік – 1,07 означає, що величина показників його елементів зросла в порівнянні з

попереднім роком на 7%. Такий же результат ми отримали використовуючи нормалізовані економічні індикатори.

7. Дослідивши ресурсний потенціал за методом Фесіної Ю. та нормалізованих індикаторів ми виявили, що найбільше зростання потенціалу відбулось у період 2019-2020 рр., а наступний період характеризується гальмуванням його росту.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

3.1. Напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу ПРАТ «Тернопільський молокозавод»

Вітчизняний ринок молочних виробів характеризується високим рівнем конкуренції і ступенем насиченості, тому лідируючу позицію займають виробники, які першими реагують на зміну споживацьких вподобань, динамічно оновлюють асортимент продукції й насичують його новинками.

Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства відносять до складних явищ. При цьому зрозуміти сутність складних явищ і одержати про них достовірні відомості можна тільки завдяки багаторазовому спостереженню за поведінкою досліджуваного об'єкта. Важливо не просто одержати достовірні матеріали про управлінський процес, а й оцінити його якість і виробити напрями з удосконалення досліджуваного процесу. [44, ст. 201].

Завдання підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства полягає, насамперед, у вдосконаленні використання й управління ресурсами підприємства та у підвищенні їхньої цілісності, яка проявляється у тісному взаємозв'язку рис. 3.1.

Рис. 3.1. Етапи розробки програми підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства

Ресурсам підприємства повинен бути притаманний відповідний спектр функціональних характеристик, на основі яких має забезпечуватись компенсація їх дефіцитних властивостей. Важливе значення у підвищенні ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств кондитерської галузі має управління матеріальними ресурсами (основними фондами й оборотними засобами).

Політика управління основними засобами підприємства передбачає постійне здійснення перегляду наявного складу основних засобів і порівняння його з отриманими фінансовими результатами. При цьому використовується порівняння з попередніми роками і визначається, за якої політики і структури виробничих фондів підприємство працювало найрентабельніше. Після цього визначаються шляхи оптимізації складу виробничих фондів. Для визначення основних напрямів оптимізації складу основних засобів підприємства необхідно враховувати потребу в основних засобах за окремими групами основних фондів (виробничі будинки і приміщення; машини й обладнання, що використовуються у виробничому процесі; машини й обладнання, що використовуються у процесі управління виробничою діяльністю) [52].

Враховуючи обмеженість фінансових ресурсів для поновлення основних засобів, політика управління основними засобами має включати планування, обґрунтування доцільності й підвищення якості ремонтів основних засобів підприємств. Ці завдання в теперішній час на досліджуваних підприємствах реалізуються багатьма ланками. Однак в апараті управління підприємства відсутній орган, що координує і контролює своєчасне та якісне виконання всіх робіт з управління процесами відтворення й використання основних засобів.

Основними напрямками підвищення ефективності використання основних засобів в є:

- скорочення терміну введення основних засобів в експлуатацію;
- поліпшення структури основних засобів, встановлення оптимального співвідношення різних видів устаткування;
- інтенсифікація виробничих процесів шляхом впровадження передових технологій;

- поліпшення умов і режиму праці персоналу з метою підвищення мотивації продуктивної роботи персоналу;
- зниження простоїв через поломку устаткування (наприклад, фасувальною машини);
- раціональної типізації та раціонального підбору обладнання. [52].

Поліпшення механізму регулювання оборотними фондами можна досягти на підприємствах кондитерської галузі, насамперед за рахунок вдосконалення нормування оборотних активів.

Показники оборотності мають велике значення для економіки організації, оскільки швидкість перетворення оборотних коштів у грошову форму безпосередньо впливає на платоспроможність організації. Основні напрямки прискорення оборотності: оптимізація розміру поточних запасів з метою вивільнення частини ресурсів; оптимізація дебіторської заборгованості та прискорення її повернення; забезпечення підвищення рентабельності оборотних коштів; забезпечення мінімізації втрат в процесі використання.

Головними завданнями управління оборотними засобами підприємств повинні стати: по-перше, забезпечення матеріальних запасів у тому обсязі, який дозволить підприємству виконувати виробничу програму у визначені терміни з мінімальними витратами; по-друге, визначення всіх видів витрат, що супроводжують створення й обслуговування необхідних обсягів запасів.

Управління використанням оборотних активів має здійснюватися на основі врахування особливостей їх формування та витрат на управління ними.

З метою налагодження роботи раціонального формування й використання у підприємстві матеріальних ресурсів, зокрема виробничих запасів у господарстві доцільно організувати роботу відділів маркетингу та логістики при злагодженій взаємодії їх з виробничими відділами та фінансовою службою, що може значно вплинути на ефективність використання матеріальних ресурсів підприємства. Чітке розмежування функціональних обов'язків дає змогу відстежувати результати діяльності кожного відділу [65, ст. 85].

Для підприємств молочної галузі з метою обґрунтування резервів зменшення витрат необхідно створити систему моніторингу витрат,

відстеження відхилень їх фактичного рівня від планового. Регуляторний моніторинг витрат виробництва, проведений на основі залучення до цієї роботи фахівців різних напрямів діяльності, забезпечить аналіз і прогнозування економічних процесів. Це дасть змогу вдосконалювати методику прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень і методи їх реалізації на основі більш повного та своєчасного аналізу, а також прогнозувати найважливіші пропорції та структурні зміни у витратах виробництва, виявляти й усувати проблемні місця у відповідній діяльності.

Вирішальною передумовою підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства є формування ефективної системи мотивації трудових ресурсів. Ефективна система стимулювання високопродуктивної праці, заснована на ринковому мотиваційному механізмі, повинна базуватися на врахуванні основних спонукальних прийомів, які б стимулювали трудовий потенціал до систематичного вдосконалення власної професійної майстерності, підвищення якості його робочої сили, найповнішої реалізації трудової мотивації. [73, ст. 70].

До напрямів підвищення ефективності використання трудових ресурсів належать:

- розробка в організації систем стимулювання праці, яке підвищує зацікавленість працівників у досягненні цілей організації і знижує небажану плинність кадрів. Максимальне використання можливості індивідуалізації системи стимулювання по різних підрозділах і ділянках роботи за рахунок впровадження управлінського обліку та інформаційно-аналітичних систем управління організацією.

- удосконалення організаційної структури організації з метою підвищення керованості виробничим процесом і скороченням апарату управління;

- поліпшення умов праці та побуту персоналу, зміцнення трудової дисципліни, створення нормального психологічного клімату, вдосконалення методів роботи з персоналом з метою утримання перспективних працівників і т.д.

Для закріплення працівників на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» необхідно впровадити систему професійно-кваліфікаційного просування. Планомірне переміщення молодих фахівців від менш престижних робочих місць, на яких вони мають опрацювати певний час, до більш змістовних видів праці на основі

нормативних термінів перебування на цих роботах підвищує інтерес до роботи. При цьому, збільшується їх заробітна плата і як результат знижується плинність кадрів.

Відповідно, необхідно передбачити ряд заохочувальних заходів за безперервний стаж роботи (наприклад, збільшити тривалість додаткової відпустки за тривалий стаж роботи до 5-7 днів (в організації він становить від 1 до 4 днів.).

Потрібно вдосконалювати систему оплати праці (так як в основному через низьку оплату праці відбувається звільнення працівників), преміальну систему.

Можна провести наступні заходи, спрямовані на посилення стимулюючої ролі заробітної плати в підвищенні ефективності роботи організації:

- переглянути склад заробітної плати працівників з метою підвищення стимулюючого впливу з одного боку тарифної оплати, з іншого - надбавок, доплат преміальних та інших виплат. Збільшення частки оплати праці за тарифними ставками і окладами в середньомісячній заробітній платі має бути здійснене на основі вдосконалення нормування праці, перегляду систем преміювання, розмірів премій, надбавок, доплат при забезпеченні сформованого рівня заробітної плати;

- впровадити нетрадиційні системи оплати праці, які засновані на прямій залежності між результатом роботи і оплатою праці;

- провести заходи вдосконалення системи організації та оплати праці які необхідно пов'язати з впровадженням нових методів господарювання та управління, передовий організацією праці та виробництва;

- розробити систему заходів, спрямованих на омолодження кадрового складу. Вона повинна включати наступні напрямки: матеріальне стимулювання старших працівників до відходу на пенсію, залучення молодих фахівців (перевага віддається найбільш підготовленим випускникам середніх спеціальних та вищих навчальних закладів), закріплення їх в організації.

- створити умови для кар'єрного просування та професійного розвитку;

- запровадити практику матеріального стимулювання працівників з високим потенціалом за досягнення поставлених цілей.

Управління розвитком трудових ресурсів на підприємстві забезпечується в процесі ефективного формування кадрової політики та комплексної програми розвитку персоналу, яка передбачає залучення до

управління працівників, сприятливий психологічний клімат, корпоративну культуру та можливість зміни діяльності у межах підприємства, охорону праці й технологічне забезпечення, умови відпочинку та лікування працівників, освіту й підвищення кваліфікації працівників, соціально-культурні заходи, рівень заробітної плати, професійну підготовку й перепідготовку кадрів.

Враховуючи більшість чинників, які спричиняють виникнення кризового фінансового стану підприємств фінансових ресурсів у різні напрямки. Це дозволить чітко реагувати на зміни умов господарювання і контролювати фінансово-господарську діяльність підприємства через фінансову політику.

Якісна організація процесу фінансового планування, який максимально враховує всі чинники, що впливають на діяльність підприємства в плановому періоді, є одним із способів інтенсифікації діяльності за рахунок більш раціонального використання фінансових ресурсів.

Фінансове планування є важливим компонентом управління фінансовими ресурсами, і від того, наскільки ефективно буде сформований фінансовий бюджет, залежить ефективність усього ресурсного потенціалу підприємства.

Результати фінансового планування є загальним критерієм оцінювання того, наскільки ефективно підприємство використовує власні фінансові ресурси, і є основою для рішення щодо майбутньої потреби підприємства в інвестиційних ресурсах.

Загальний бюджет повинен містити всю інформацію, яка зібрана в процесі формування бюджетів. Він враховує не тільки план збуту, виробничий бюджет, бюджет інвестування, бюджет обігових коштів, а й балансовий звіт, інформацію про прибуток чи збиток, а також звіт про ліквідність. Кожен відділ підприємства повинен мати власний бюджет, який стане основою для контролю за всіма витратами підприємства.

Управління ресурсним потенціалом підприємства та прийняття рішень у цьому напрямку неможливе без врахування величезних обсягів інформації, розмір яких безперервно зростає у міру зростання обсягів виробництва продукції. При цьому ефективність управління досягається за рахунок того, наскільки раціонально здійснюються процеси збору, переробки й передачі інформації. Наявність автоматизованої інформаційної системи значно спрощує процес управління потенціалом підприємства і дозволяє вчасно зібрати, відсортувати, обробити

необхідну інформацію та прийняти правильне управлінське рішення. Формування комплексної інформаційної системи з використанням сучасних інформаційних технологій повинно стати одним із напрямків підвищення ефективності управління інформаційними ресурсами.

При формуванні такої інформаційної системи на підприємствах харчової промисловості слід виходити зі специфіки управління та функціонування інформації, об'єктивно необхідної для забезпечення цілеспрямованої діяльності підприємства в цілому. Комплексна інформаційна система повинна відповідати таким вимогам: якість інформації; своєчасність надання; безпека інформації й адаптивність до інформаційних потреб.

Ефективність використання інформаційних ресурсів підприємства визначає результативність реалізації не тільки його поточних завдань, а й стратегічних цілей розвитку, що потребує принципово нових підходів до інформаційного забезпечення всієї діяльності. Підвищення рівня інформаційного забезпечення діяльності підприємства приводить до збільшення оперативності та адекватності процесу прийняття управлінських рішень, в результаті відбувається посилення конкурентних позицій підприємства.

Ресурсний потенціал грає важливу роль для ефективної роботи підприємства, оскільки він є засобом для отримання максимального прибутку і підвищення конкурентоспроможності.

Основним напрямком збільшення ефективності функціонування підприємства є нарощування обсягів продажів. Нескінченно збільшувати товарообіг неможливо, отже, його зростання повинен бути пов'язаний зі зміною купівельних фондів населення, з розвитком матеріально-технічної бази галузі, з розробкою оптимальних графіків роботи магазинів, з дотриманням суворої асортиментної політики та ін.

Таким чином, на основі дослідження нами визначено основні складові підвищення ефективності ресурсного забезпечення підприємства основу якого складають раціональне використання чотирьох головних компонентів рис. 3.2.

Рис. 3.2. Основні напрямки підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства.

3.2. Впровадження дитячого сухого харчування на ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Щоб підвищити ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства, треба покращити його показники, що характеризують цей потенціал. Пропонуємо впровадити нове виробництво – дитячого сухого харчування. Цей захід має покращити деякі з показників, такі як обсяги виробництва, частка ринку, продуктивність праці та чистий прибуток.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» не потребує додаткових дозволів на виробництво дитячих сумішей, оскільки вже має експлуатаційний дозвіл.

Перший етап розробки проекту – маркетингові дослідження. Необхідно визначити які характеристики ринку, які бар'єри входу, головні конкуренти, щоб зрозуміти чи доцільно запускати виробництво цього продукту. Більшість дитячих сумішей представлених на українських полицях не вітчизняного виробництва, тому варто враховувати особливості не лише українського, а й світового ринку дитячого харчування. Щорічне очікуване зростання обсягів світового ринку дитячого харчування у вартісному виразі – 3,5%. Крім того варто зазначити, що більше зростання спостерігається в країнах, що розвиваються. Рентабельність виробництва продуктів дитячого харчування на світовому ринку становить для продуктів на молочній основі не менше 15-20%, для банкової продукції – 10-15%. Також існують певні бар'єри входу на ринок дитячого харчування. Основні бар'єри входу на ринок:

1. Необхідність дотримання високого організаційного рівня виробництва продуктів на молочній основі. Щоб наблизити показники дитячого харчування до материнського молока необхідно використовувати сучасне обладнання, володіти прогресивною технологією виробництва та мати сировину належної якості і безпеки;

2. Забезпечення виробництва матеріально-сировинною базою належної якості та стимулювання її розвитку;

3. Вимоги до дитячого харчування не залежать від національних особливостей та ідентичні у всьому світі, що сприяє високому рівню стандартизації продукції;

4. Батьки, піклуючись про здоров'я дітей, надають перевагу добре відомим брендам;

5. Заборона реклами продукції дитячого харчування за допомогою методу особистого продажу в багатьох країнах світу, виходячи з етичних міркувань;

6. Використання для просування товарів добре обізнаних медичних працівників – ефективний, але досить кошковий та тривалий процес. Нові компанії не завжди мають достатньо коштів та часу на застосування цього дієвого інструменту входу на ринок. Це зумовлює присутність на світовому ринку продуктів дитячого харчування на молочній основі багатьох фармацевтичних компаній. Слід зазначити, що є дві нефармацевтичні компанії – «Nestle» та «Numico», які завоювали довіру в області виробництва спеціальних продуктів для немовлят [44].

Також варто визначити цільову аудиторію. Не дивлячись на те що споживачі нашого продукту діти до трьох років, орієнтуватись варто на їх мам, оскільки саме вони будуть купувати цей товар і на відміну від інших дитячих продуктів (дитяча продукція призначена для дітей більш старшого віку) на їх вибір не буде впливати думка дитини. Саме тому, наша цільова аудиторія – це жінки віком від 18 до 48 років, які піклуються про здорове харчування своєї новонародженої дитини. Це жінки які весь свій час приділяють дитині. Основним мотивом яких – є догляд та здорове харчування дитини. Найважливішими факторами при виборі дитячого харчування для них є безпека, наявність вітамінів та інших корисних мікроелементів, неалергічність та склад. Бажана зворотна реакція – це як мінімум створення позитивного образу товару з точки зору безпеки і натуральності.

Крім орієнтування на цільову аудиторію, сухе дитяче харчування ватро прорекламувати серед лікарів-педіатрів, оскільки часто молода мама питає думку лікаря перед переходом від грудного вигодовування. Також можливе

налагодження зв'язків з іншими підприємствами чи закладами, які можуть бути зацікавлені в купівлі цього товару. Звісно державні установи навряд будуть зацікавлені в купівлі нашої продукції, оскільки, на жаль, їх більше цікавить дешевизна ніж якість. Але з комерційними закладами можна спробувати, наприклад, комерційний пологовий будинок «ЛЕЛЕКА».

У процесі розробки комплексу просування ватро визначити яке повідомлення ми хочемо донести до покупця. Головне повідомлення що варто донести до нашого споживача – це те, що «Молокія» здатна виробляти сухе дитяче харчування, що цілком може замінити грудне вигодовування, або бути корисним першим підгодовуванням. Найефективнішою формою подачі цього повідомлення буде відео реклама на телебаченні та в інтернеті. Можна навіть використати слоган нинішньої рекламної кампанії «Нам не однаково». Найбільше варто акцентувати увагу покупця на екологічності, безпечності та корисності. Для підсилення ефекту варто зробити все, щоб під час перегляду реклами у споживача прокидався «материнський інстинкт». Варто певно звернутися до креативного агентства TABASCO з яким «Молокія» вже працювала, тому можливо буде знижка, крім того попередня розроблена кампанія була дуже вдалою.

Оскільки основа сухого дитячого харчування – це сухе молоко. Варто розглянути технологію виробництва сухих молочних продуктів.

Молоко з ємності (рис. 3.1) направляється насосом на пастеризацію 85-87оС без витримки і через ємність-нагромаджувач подається у вакуумвипарювальну установку на згущення до 46-48 % сухої речовини. Оскільки при згущенні відбувається дестабілізація молочного жиру, молоко після згущення гомогенізують. При цьому знижується кількість вільного жиру в сухому молоці, підвищується якість молока, тому що вільний жир швидко окисляється при зберіганні сухого молока. Після гомогенізації згущене молоко з проміжної ємності направляється на сушіння в сушильну установку, потім на охолодження й у лінію для фасування. Охолодження: або в процесі пневмотранспортування із сушарки на фасування протягом декількох секунд до

$t = 25-35 \text{ }^{\circ}\text{C}$, або шляхом подачі сухого молока на перфоровану пластину, що вібрає й крізь отвори якої проходить охолоджувальне повітря. Продукт охолоджується в псевдозрідженому стані до $t = 18-20^{\circ}\text{C}$ протягом 5 хв [45].

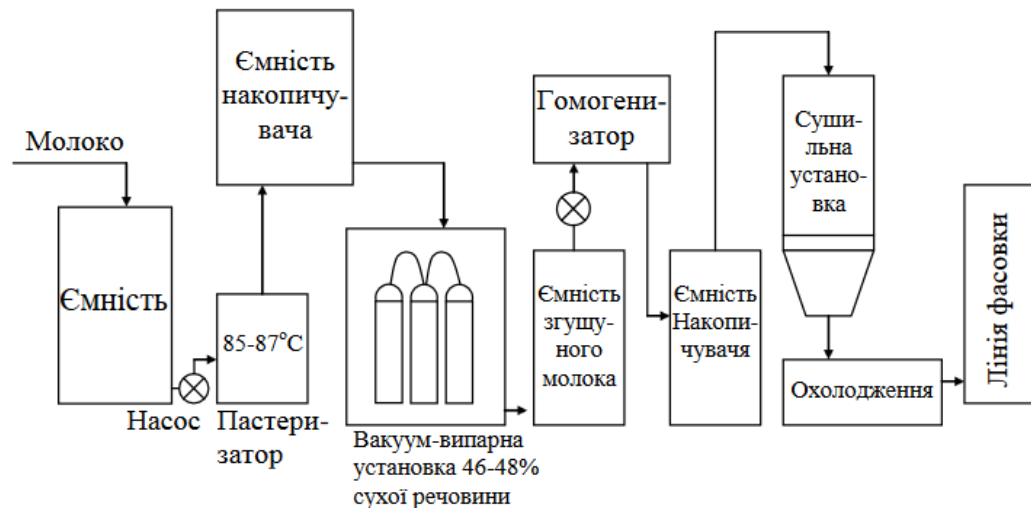

Рис. 3.3. Технологія виробництва сухих молочних продуктів

Джерело: [45]

Отже для виробництва сухого молока необхідне наступне обладнання:

- пастеризатор;
- вакуум-випарна установка 46-48% сухої речовини;
- сушильна установка;
- гомогенізатор;
- 4 ємності для накопичування;
- охолоджувач;
- лінія для фасування.

Можна купити одразу цілу лінію з виробництва сухого молока, проте це потребує колосальних капіталовкладень, що може бути недоречним за нинішніх нестабільних економічних умовах в країні. Оскільки підприємство має у власності обладнання для пастеризації молока, ми можемо доукомплектувати вже наявну технологічну лінію, для цього нам буде необхідно докупити вакуум-випарну установку, лінію для фасування та сушильну установку.

Орієнтована вартість обладнання відображено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Інформація про ринкову вартість та продуктивність обладнання
для виробництва сухого молока**

Назва обладнання	Ціна	Продуктивність
Вакуум-випарна установка сухої речовини виробника Wenzhou Rayen Machinery Co	1400-3000 дол.	500-6000 кг/год
Вакуум-випарна установка сухої речовини виробника Shanghai Sepsed Machinery Co	4000-12000 дол.	50-20000кг/год
Вакуум-випарна установка сухої речовини виробника Wenzhou Leno Machinery Co	2000 дол.	500-5000 кг/го
Сушильна установка виробника Guangzhou Fan Bo Lun Import And Export Trade Co	8000 дол.	15 кг/год
Сушильна установка виробника Henan Kellen Machinery Equipment Co	3000-5000 дол.	8 кг/год
Сушильна установка виробника Shanghai Goldcheer Machinery Co	6000 дол.	10 кг/год.
Гомогенізатор виробника Wenzhou Rayen Machinery Co	2000	50-2000 л.
Автоматична лінія для фасування виробника Shanghai Dahe Packaging Machi	9000	15-40 банок/хв
Автоматична лінія для фасування виробника Shanghai Dahe Packaging Machi	5 000	7 банок/хв

Джерело: [46]

Краще обирати обладнання, що має більший рівень автоматизації, оскільки буде менша потреба у працівниках. Отже виберемо повністю автоматизовану лінію з виробництва сухого молока виробника Zhejiang Huxiang Machinery Technology. Окрім, технологічної лінії нам необхідний додатковий транспорт, оскільки ПрАТ «Тернопільський молокозавод» не користується послугами посередників. Орієнтовані капітальні витрати відображено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Капітальні витрати на впровадження нового виробництва

Складові капітальних витрат	Сума
Вартість обладнання, грн. в т.ч:	802000
вакуум-випарна установка, грн	108000
сушильна установка, грн	216000
гомогенізатор, грн	54000
автоматична лінія для фасування, грн	243000
інше обладнання, грн	81000
транспортні засоби, грн.	100000
Організаційні витрати, грн в т.ч.:	50000
підготовка кадрів, грн.	30000
інші витрати, грн.	20000
Обсяги первинних інвестицій, тис. грн.	882

Джерело: [46]

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» використовує прямолінійний метод нарахування амортизації. Розраховані суми річної амортизації відображенні в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Інформація про вартість основних засобів та суми їх річної амортизації

Основні засоби	Первісна вартість, грн	термін корисної експлуатації	Сума річної амортизації, грн.
Виробниче обладнання	702000	5	140400
Транспортні засоби	100000	5	20000
Всього	802000	-	160400

Джерело: Складено та розроблено автором

Наступним кроком буде визначення витрат на виробництво 1 кг продукції. Для отримання 1 кг сухого молока необхідно приблизно 8,7 літрів незбираного коров'ячого молока [47]. ПрАТ «Тернопільський молокозавод» закуповує молоко у ТОВ «Дзендзелівське» та ТОВ «Кищенці». На основі консолідованої фінансової звітності ТОВ «Кищенці» ми можемо розрахувати вартість одного літра молока. Дохід від реалізації молока за 2021 рік – 98,928 тис. грн., обсяги виробленого молока – 126,62 тис. грн., обсяги виробленого молока за цей рік – 11,788 т. Крім того для того щоб зробити зі звичайного сухого молока дитяче харчування необхідно додати суху гуманізовану добавку СГД. Витрати на 1 кг продукції відображено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Витрати на виробництво 1 кг сухого дитячого харчування

Стаття витрат	Кількість	Вартість, грн
Сировина, в т.ч.	-	93,91
молоко, л	8,7	8,39
суха гуманізована добавка СГД	0,04	200
упаковка	2,5	5
Електроенергія, Квт	3	2,05

Джерело: [48], [49]

Визначимо додаткову потребу в працівниках. На основі інформації щодо величини середньої заробітної плати в Україні, ми можемо розрахувати приблизні витрати на оплату праці.

Витрати на оплату праці відображенні в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Інформація про потребу в працівниках та їх середню заробітну плату

Найменування	Необхідна кількість, осіб	середня заробітна плата, грн/міс.
Керівник	1	15000
Робітник	3	10000
Водій	2	12000
Всього	6	49000

Джерело: [50]

На основі таблиць 3.2-3.5 були розраховані змінні та постійні витрати пов'язані з виробництвом сухого дитячого харчування та відображенні в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Змінні та постійні витрати пов'язані з виробництвом сухого дитячого харчування

Витрати	Сума
Постійні витрати, грн/рік в т.ч.:	370240
Амортизація, грн/рік	160400
Витрати на оплату праці, грн/рік	172000
Відрахування на соціальні заходи, грн/рік	37840
Змінні витри, грн/од.	47,57

Джерело: Складено та розроблено автором

За даними державної служби статистики виробництво сухого молока скорочується починаючи з 2020 року, хоча в попередні роки обсяги зростали. Проте частка дитячого сухого харчування в цьому обсязі мізерна, оскільки в Україні лише один виробник дитячих сухих сумішей – Хорольський завод дитячого харчування. На жаль, в державній службі статистики відсутні дані щодо виробництва дитячого харчування. За даними міжнародної платформи бізнес-даних «Statista» ринкова вартість харчування немовлят у всьому світі за

2019 рік – 67,3 мільйони доларів та до 2027 має зрости до 96,3 мільйонів доларів [51]. Отже прогнозований приріст обсягів виробництва дитячого харчування – 3,22 мільйони доларів або 4,06% на рік. За даними платформ найбільші частки займають дитячі суміші, сухе дитяче харчування та готове дитяче харчування. Проте варто врахувати також особливості національного ринку, оскільки Український ринок дитячого харчування привабливий малим числом конкурентів. Цей сегментарний ринку представлений такими виробниками:

1) сухі суміші та каші: Хорольський завод дитячих продуктів харчування («Нутрітек», марки «Малиш», «Малютка», «Малишка»), Дніпропетровська торгова компанія «ВАЙЗ» (ТМ «НЯМ-НЯМ»), Південний консервний завод (Асоціація дитячого харчування, ТМ «Карапуз»);

2) рідкі та пастоподібні молочні продукти: «Вімм-Білл-Данн Україна» (ТМ «Агуша»), «Яготинське для дітей» («Молочний альянс», ТМ «Яготинське для дітей»), комбінат «Придніпровський» (ТМ «Злагода»), ТОВ «Данон Дніпро» (ТМ «Тьома»), Фірма «Фавор» (ТМ «АМО»);

3) плодово-овочеві соки та пюре: Одеський КЗДХ («Вітмарк-Україна», ТМ «Чудо-Чад»), Південний консервний завод (Асоціація дитячого харчування, ТМ «Карапуз»);

4) вода для дітей: підприємство з іноземним інвестиціями «Еконія» (ТМ «Малютко», «Аквуля»), Фірма «Хіпп-Ужгород» (ТМ «Bebi Vita2»), Хорольський завод дитячих продуктів харчування («Нутрітек», ТМ «Малиш»), Миргородський ЗМВ (ТМ «Аква Няня»);

5) чай спеціального призначення: Фірма «Хіпп-Ужгород» (ТМ «Bebi Vita»).

Сухе дитяче харчування в Україні виготовляє лише один виробник – Хорольський завод дитячих продуктів харчування. Тому варто прогнозувати обсяги продажу з урахуванням також особливостей розвитку українського ринку дитячого харчування. Динаміку виробництва дитячого харчування в Україні за період 2011-2021 рр., відображена в таблиці 3.7.

**Динаміка виробництва дитячого харчування в Україні за період
2014-2021 рр.**

	Роки							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Обсяги виробництва, т	19893	24195	32359	35016	40584	44195	51444	60446
Абсолютний приріст, т	-	4302	8164	2657	5568	3611	7249	9002
Темп приросту, %	-	21,63	33,74	8,21	15,90	8,90	16,40	17,50
середньорічний коефіцієнт зростання	1,15							

Джерело: [52], [53], [54]

З таблиці 3.7 видно, що вітчизняний ринок дитячого харчування розвивається швидше за прогнозоване зростання світового ринку платформи бізнес-даних «Statista». На основі цих даних, ми можемо розробити декілька ймовірних прогнозів доходів:

- 1) оптимістичний (на основі темпу зростання українського ринку);
- 2) реалістичний (на основі середнього значення темпу зростання українського та світового ринку);
- 3) песимістичний (на основі прогнозованого темпу зростання світового ринку).

Оскільки на ринку сухого дитячого харчування майже відсутні конкуренти, а імпортована продукція значно дорожча за вітчизняні аналоги, ми можемо вийти на ринок спираючись на оптимальну потужність устаткування. Оптимальна потужність - потужність, номенклатура і обсяг випуску кожного з усіх видів продукції, що забезпечують максимальне завантаження устаткування при найбільш повному задоволенні ринкового попиту [55]. Мінімальна оптимальна потужність нашого обладнання – 5 кг/год. Норма робочого часу на 2021 рік при 36-годинному робочому тижні – 1800 годин [56].

Ринкова ціна однієї упаковки дитячого харчування (400 г) коливається від 75 грн до 400 грн. Ціна залежить переважно від пакування та виробника.

Хорольський завод дитячих продуктів харчування не пакує свою продукцію в металеві банки, їх ціна коливається в межах 90-100 грн. за 350 г. Ціни на закордону продукцію коливається в межах 188-318 грн. в картонній упаковці та 193-479 грн. в залізній банці. Єдиний закордонний конкурент, що мають нижчі ціни, ніж в українського виробника – компанія «Белакт» (Білорусь), ціни якої коливається в межах 74-90 грн. Оскільки ми плануємо випускати свою продукцію у металевих банках, то якщо ми встановимо ціну на рівні 125 грн., наша продукція буде найдешевшим сухим дитячим харчуванням на вітчизняному ринку.

Розраховані очікувані обсяги виробництва в натуральних одиницях відображені таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

**Прогнозовані обсяги виробництва дитячого сухого харчування
ПрАТ «Тернопільський молокозавод» 2023-2027 рр., т**

Обсяги виробництва, т	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
Оптимістичний прогноз	9000	10341	11883	13654	15688
Реалістичний прогноз	9000	9878	10841	11898	13058
Песимістичний прогноз	9000	9414	9847	10300	10774

Джерело: Складено та розроблено автором

На основі прогнозованих обсягів виробництва та розрахованих витрат ми можемо розрахувати очікувані прибутки від нового виробництва. Очікувані прибутки від виробництва відображені таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

**Прогнозовані величини чистого прибутку від реалізації дитячого
сухого харчування ПрАТ «Тернопільський молокозавод» 2023-2027 рр.,
тис. грн.**

Величина чистого прибутку, тис. грн.	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
Оптимістичний прогноз	852,35	1087,73	1354,83	1658,40	2003,87
Реалістичний прогноз	852,35	1014,13	1189,49	1379,76	1586,39
Песимістичний прогноз	852,35	940,53	1031,72	1126,08	1223,74

Джерело: Складено та розроблено автором

З таблиці 3.9. видно, що навіть за песимістичними прогнозами виробництво нового продукту не має бути збитковим. За оптимістичним прогнозом величина прибутку до 2027 року може сягнути 2004 тис. грн.

Джерелом фінансування нового виробництва – буде кредитування. За даними сайту ТОВ «Простобанк Консалтинг» процентна ставка для купівлі обладнання на 5 років коливається від 9,47% до 22,39%. Орієнтовану ставку для розрахунку візьмемо – 14%. Фінансові витрати пов’язані з купівлею нового обладнання відображено в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Фінансові витрати ПрАТ «Тернопільського молокозаводу» пов’язані з виробництвом сухого дитячого харчування

Статті витрат	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
Довгострокові зобов’язання, тис. грн	160,4	160,4	160,4	160,4	160,4
Поточні зобов’язання, тис. грн	112,28	89,824	67,368	44,912	22,456

Джерело: Складено та розроблено автором

Наступним етапом є оцінка інвестицій у виробництво дитячого сухого харчування. Для цього необхідно визначити точку беззбитковості, грошові потоки, теперішню вартість грошових потоків, індекси доходності та прибутковості та термін окупності.

Точка беззбитковості розраховується за формулою 3.1:

$$ТБ = \frac{ПВ}{Ц - ЗВ_{од}} \quad (3.1)$$

де ТБ – це точка беззбитковості, ПВ – постійні витрати, ЗВ_{од} – змінні витрати на одиницю продукції, Ц – ціна продукції.

$$ТБ = \frac{370240}{120 - 47,57} = 4782 \text{ шт.}$$

Для беззбиткового виробництва нам необхідно виготовляти 4782 одиниць продукції.

Обсяги грошових потоків (ГП) та теперішню вартість грошових потоків (ТВГП) розраховані на основі різних прогнозів відображено в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Прогнозовані обсяги грошових потоків та теперішню вартість грошових потоків від реалізації дитячого сухого харчування ПрАТ «Тернопільський молокозавод» 2023-2027 рр., тис. грн.

Показник	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
1	2	3	4	5	6
Оптимістичний прогноз ГП:	1012,75	1248,13	1515,23	1818,80	2164,27
ТВГП	955,43	1110,83	1272,22	1440,66	1617,27
Реалістичний прогноз ГП:	1012,75	1174,53	1349,89	1540,16	1746,79
ТВГП	955,43	1045,32	1133,39	1219,95	1305,31
Песимістичний прогноз ГП:	1012,75	1100,93	1192,12	1286,48	1384,14
ТВГП	955,43	979,82	1000,93	1019,01	1034,31

Джерело: Складено та розроблено автором

З таблиці 3.11. видно, що при оптимістичному прогнозі грошові потоки від реалізації нового продукту будуть рости з 1012,75 за 2023 рік до 2164,27 тис. грн. за 2027 рік.

Індекс прибутковості, доходності та період окупності відображено в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Оцінка інвестицій у виробництво дитячого сухого харчування

Показник	Оптимістичний прогноз	Реалістичний прогноз	Песимістичний прогноз
Індекс прибутковості	7,69	6,80	5,66
Індекс доходності	6,69	5,80	4,66
Дисконтований період окупності, р	0,80	0,92	1,07

Джерело: Складено та розроблено автором

З таблиці 3.12 видно, що за песимістичним прогнозом термін окупності інвестицій у виробництво сухого дитячого харчування становитиме трохи більше року.

Для забезпечення запланованого рівня продажу нового продукту пропонуємо проведення акції в перший рік продажів з метою стимулювання збуту нового товару. Покупцям пропонується відіслати 20 обгортки від продукції на отримати подарунок – дитячу чашку-непроливайку з логотипом «Молокія».

Спершу варто визначити чи не буде ця акція збитковою для нашого підприємства. Для цього визначимо прибуток на одиницю продукції. Прогнозований чистий прибуток на одиницю продукції відображено в таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Прогнозовані величини чистого прибутку на одиницю продукції від реалізації дитячого сухого харчування ПрАТ «Тернопільський молокозавод» 2023-2027 рр., тис. грн.

Величина чистого прибутку, грн.	Роки				
	2023	2024	2025	2026	2027
Оптимістичний прогноз	60,98	63,11	64,97	66,59	67,99
Реалістичний прогноз	60,98	62,44	63,77	64,99	66,09
Песимістичний прогноз	60,98	61,70	62,39	63,05	63,69

Джерело: Складено та розроблено автором

З таблиці 3.13 видно, що з двадцяти проданих одиниць, ми будемо отримувати від 1219,6 грн до 1359,8 грн.

Вартість однієї чашку-непроливайки за оптовою ціною коливається від 60 грн. до 120 грн., ціна в першу чергу залежить від ємкості посуду та матеріалу. Пропонуємо для акції вибрати чашку-непроливайку виробника «Бусинка» 275 мл., що виготовлена з безпечного пластику. Вартість цієї чашки – 62,69 грн [57].

Вартість друку на шашці логотипу ТМ «Молокія» залежить від величини друкованого логотипу, обсягу замовлення та кількості кольорів. Для друку логотипу необхідно – 3 кольори. Орієнтовна величина логотипу – 12 см². Скористаємося послугами компанії, що робить значні знижки для друку великими партіями – ООО «Промолайн». Вартість друку в трьох кольорах логотипу розміром 10-15 см² на чашках відображено в таблиці 3.14.

Таблиця 3.14

Орієнтовна вартість друку в трьох кольорах логотипу

Кількість, шт	100	300	500	700	1000	5000	10000
Вартість, грн/од.	22,24	8,77	6,72	6,12	4,66	2,49	1,28

Джерело: [58]

Необхідно визначити кількість необхідної акційної продукції. В перший рік планується випускати 22500 одиниць, отже максимально можливий обсяг

акційної продукції буде – 1125 шт. Проте замовляти таку кількість немає сенсу, оскільки лише невелика частина покупців реагують на такого роду акції. 300 одиниць буде достатньо. Розрахуємо їх вартість.

$$(300*62,69)+(300*8,77)=21438 \text{ грн}$$

Результати збільшення продажів від рекламної акції важко спрогнозувати.

Зовнішній вигляд чашки-подарунку відображено на рисунку 3.2.

Рис. 3.2. Зразок дитячої чашки-непроливайки з логотипом ТМ «Молокія»

Джерело: розроблено автором

3.3. Вплив запропонованих заходів на ефективність використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Для визначення впливу запропонованих заходів на ефективність використання ресурсного потенціалу необхідно:

- 1) визначити прогнозовані значення економічних показників на 2023 рік;
- 2) скорегувати прогнозовані значення з урахуванням впровадження запропонованих заходів;

3) провести оцінку ефективності ресурсного потенціалу, використовуючи прогнозовані значення, за допомогою методу нормалізованих індикаторів.

Для більшої точності використаємо метод «прогноз екс-пост». При використанні якого наявні початкові дані поділяються на дві частини (два періоди). За даними першої частини, умовно прийнятої за «передісторію», будується рівняння (модель), на базі якого складається прогноз для другої частини (другого періоду), результати котрого потім порівнюються з фактичними даними [59]. Для передісторії визначається середній абсолютний приріст та середньорічний коефіцієнт зростання за формулами 3.2 та 3.3 відповідно.

$$\bar{\Delta}y = \frac{y_k - y_0}{k-1} \quad (3.2)$$

$$\bar{k}_p = \sqrt[k-1]{\frac{y_k}{y_0}} \quad (3.3)$$

Де y_0 – значення показника для першого року, y_k – значення показника останнього року.

На основі середнього абсолютного приросту та середньорічного коефіцієнту зростання робиться прогноз для другої частини за формулами 3.4 та 3.5 відповідно.

$$y_{n+T} = y_n + \bar{\Delta}y * T \quad (3.4)$$

$$y_{n+T} = y_n * \bar{k}_p^T \quad (3.5)$$

y – прогнозні значення показника; T – величина горизонту прогнозу.

Прогнозовані значення для другого періоду порівнюються з фактичними. Для прогнозу кожного з показників на наступні роки вибирають формулу, прогнозовані значення для другої частини будуть найближчі до фактичних.

Використаємо даний метод для прогнозування показників, що мають тенденції до збільшення чи зменшення: чистий прибуток (збиток); вартість чистих активів; обсяг виробництва у вартісному виразі; обсяг реалізації у вартісному виразі; фінансові витрати; вартість оборотних активів; собівартість продукції; основні засоби (первісна вартість); фонд оплати праці; середньооблікова чисельність працівників облікового складу; адміністративні витрати; обсяги виробництва молочної продукції в Україні; власні кошти; середньорічна вартість основних засобів; необоротні активи; поточні

зобов'язання; валовий прибуток; витрати на збут; середньо-облікова чисельність промислово-виробничого персоналу.

Інші показники, такі як рентабельність продукції, виробництва, коефіцієнти автономії та маневреності власного капіталу та інші, розраховано на основі цих прогнозів.

Прогнозовані значення показників ресурсного потенціалу відображені в табл. 3.15.

Таблиця 3.15

Прогнозовані економічні індикатори складових ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» 2023-2024 рр.

Економічні показники	Роки	
	2023	2024
Фінансовий потенціал		
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	47385,33	51865,67
Чисті активи, тис. грн.	263420,98	309682,74
Рентабельність активів, %	8,01	8,21
Частка фінансових витрат в доході від реалізації продукції, %	0,015	0,016
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-0,09	0,01
Коефіцієнт автономії	0,42	0,45
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,18	0,15
Виробничий потенціал		
Обсяг виробництва у вартісному виразі, тис. грн.	1642134,33	1882220,89
Рентабельність продукції, %	31,23	32,86
Рентабельність виробництва, %	23,48	27,40
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,47	0,48
Озброєність основними засобами, тис. грн./особу	245,47	271,84
Віддача основних засобів, грн	8,76	9,24
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,06	0,07
Організаційний потенціал		
Продуктивність праці одного працівника, тис. грн./особу	2022,41	2277,69
Середньомісячна заробітна плата одного робітника, тис. грн.	8,70	9,34
Адміністративні витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,018	0,017
Зарплатоємність продукції, грн	0,074	0,070
Маркетинговий потенціал		
Частка ринку, %	3,20	3,49
Обсяг реалізації, тис. грн.	2063389,04	2366182,72
Темп зростання обсягів реалізації	1,14	1,31
Коефіцієнт співвідношення темпу зростання обсягу реалізації підприємства і темпу зростання обсягів галузі	1,09	1,19
Витрати на збут на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,154	0,158
Рентабельність продажу, %	2,19	2,30

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Впровадження нового виробництва вплине деякі показники. Чистий прибуток, дохід, частка ринку, вартість основних засобів, оборотних засобів, витрати на збут, поточні зобов'язання та собівартість – збільшаться. Скориговані прогнозовані економічні індикатори для визначення ресурсного потенціалу відображено в таблиці 3.16.

Таблиця 3.16

**Скориговані прогнозовані економічні індикатори складових
ресурсного потенціалу підприємства**

Економічні показники	Роки				
	2019	2020	2021	прогноз на перший рік	прогноз на другий рік
Фінансовий потенціал					
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	13172	42550	42905	48237	52953
Чисті активи, тис. грн.	138137	182779	224070	240088	224072
Рентабельність активів, %	4,17	10,20	8,34	8,98	9,50
Частка фінансових витрат в доході від реалізації продукції, %	0,017	0,018	0,016	0,015	0,016
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-0,721	-0,359	-0,197	-0,038	-0,053
Коефіцієнт автономії	0,377	0,390	0,400	0,42	0,45
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,073	0,189	0,215	0,18	0,15
Виробничий потенціал					
Обсяг виробництва у вартісному виразі, тис. грн.	1031505	1260986	1432672	1644947	1885453
Рентабельність продукції, %	20,82	23,94	30,11	31,56	33,06
Рентабельність виробництва, %	18,81	19,00	20,82	23,94	30,11
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,44	0,42	0,50	0,47	0,48
Озброєність основними засобами, тис. грн./особу	168,73	232,34	209,47	238,78	277,69
Віддача основних засобів, грн	8,76	8,11	8,30	8,77	9,25
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,23	0,30	0,07	0,26	0,17
Організаційний потенціал					
Продуктивність праці одного працівника, тис. грн./особу	1301,16	1583,03	1795,75	1964,34	2325,23
Середньомісячна заробітна плата одного робітника, тис. грн.	7,36	6,78	8,11	8,49	9,57
Адміністративні витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,03	0,03	0,02	0,018	0,017
Зарплатоємність продукції, грн	0,10	0,07	0,08	0,074	0,070
Маркетинговий потенціал					
Частка ринку, %	2,83	2,72	2,94	3,21	3,49
Обсяг реалізації, тис. грн.	1172345	1522871	1799343	2066202	2369414
Темп зростання обсягів реалізації	1,35	1,30	1,18	1,15	1,15
Коефіцієнт співвідношення темпу зростання обсягу реалізації підприємства і темпу зростання обсягів галузі	1,22	0,96	1,08	1,09	1,09
Витрати на збут на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,10	0,11	0,15	0,17	0,16
Рентабельність продажу, %	1,12	2,23	2,33	2,38	2,79

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Нормалізуємо показники порівнюючи їх з еталонним значенням (найкращий результат за аналізований період), отримані результати відобразимо в таблиці 3.17.

Таблиця 3.17

Скориговані нормалізовані економічні індикатори ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Економічні показники	Роки				
	2019	2020	2021	прогноз на перший рік	прогноз на другий рік
Фінансовий потенціал					
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	0,25	0,80	0,81	0,91	1,00
Чисті активи, тис. грн.	0,58	0,76	0,93	0,93	1,00
Рентабельність активів, %	0,41	1,00	0,82	0,88	0,93
Частка фінансових витрат в доході від реалізації продукції, %	0,88	0,87	0,97	1,00	0,96
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,05	0,11	0,20	1,00	0,73
Коефіцієнт автономії	0,84	0,87	0,89	0,94	1,00
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,34	0,88	1	0,86	0,68
Виробничий потенціал					
Обсяг виробництва у вартісному виразі, тис. грн.	0,55	0,67	0,76	1	1,00
Рентабельність продукції, %	0,63	0,64	0,93	0,95	1,00
Рентабельність виробництва, %	0,15	0,62	0,69	0,80	1,00
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,96	1	0,85	0,90	0,89
Озброєність основними засобами, тис. грн./особу	0,61	0,84	0,75	0,86	1,00
Віддача основних засобів, грн	0,95	0,88	0,90	0,95	1,00
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,75	1,00	0,23	0,87	0,57
Організаційний потенціал					
Продуктивність праці одного працівника, тис. грн./особу	0,56	0,68	0,77	0,84	1,00
Середньомісячна заробітна плата одного робітника, тис. грн.	0,77	0,71	0,85	0,89	1,00
Адміністративні витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,55	0,66	0,85	0,94	1,00
Зарплатоємність продукції, грн	0,73	0,96	0,91	0,95	1,00
Маркетинговий потенціал					
Частка ринку, %	0,81	0,78	0,84	0,92	1,00
Обсяг реалізації, тис. грн.	0,49	0,64	0,76	0,87	1,00
Темп зростання обсягів реалізації	1,00	0,96	0,87	0,85	0,85
Коефіцієнт співвідношення темпу зростання обсягу реалізації підприємства і темпу зростання обсягів галузі	1,00	0,79	0,89	0,90	0,90
Витрати на збут на 1 грн реалізованої продукції, грн	0,61	0,65	0,93	1,00	0,95
Рентабельність продажу, %	0,40	0,80	0,84	0,85	1,00

Джерело: складено та розроблено автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Визначаємо інтегральні показники та динаміку ресурсного потенціалу та його складових, отримані результати відобразимо в таблиці 3.18.

Динаміка інтегральних показників ресурсного потенціалу та його складових ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2019-2024 рр.

Економічні показники	Роки					Відхилення							
						абсолютне, тис. грн.				відносне, %			
	2019	2020	2021	2023	2024	2019-2020	2021-2020	2023-2021	2024-2023	2019-2020	2021-2020	2023-2021	2024-2023
Фінансовий потенціал	0,36	0,64	0,72	0,94	0,88	0,28	0,08	0,22	-0,06	77,6	13,2	29,9	-6,08
Виробничий потенціал	0,76	0,87	0,72	0,80	0,65	0,11	-0,15	0,08	-0,16	14,2	-16,8	11,3	-19,6
Організаційний потенціал	0,64	0,74	0,84	0,91	1,00	0,10	0,10	0,06	0,09	15,2	13,7	7,3	10,5
Маркетинговий потенціал	0,68	0,79	0,86	0,89	0,91	0,11	0,06	0,04	0,02	16,6	7,9	4,5	2,1
Інтегральний показник ресурсного потенціалу													
Загальна величина ресурсного потенціалу	0,59	0,76	0,78	0,88	0,85	0,17	0,03	0,10	-0,03	28,5	3,70	12,8	-3,92

Джерело: складено та розроблено автором

З таблиці 3.18 видно, що впровадження запропонованих заходів в перший рік має підвищити величину ресурсного потенціалу на 12,8%. Не дивлячись на те, що в наступному році прогнозується скорочення на 3,92%, величини ресурсного потенціалу за 2023 та 2024 роки найбільші.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної роботи було запропоновано шляхи та напрямки підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства та розроблені заходи для їх забезпечення, в результаті чого можна зробити наступні висновки:

1. Підвищення ресурсного потенціалу відбувається через відтворення його окремих складових. Складові ресурсного потенціалу оцінюють за допомогою показників, тому для збільшення ресурсного потенціалу необхідно збільшувати його стимулюючи чи зменшувати дестимулюючі показники, що характеризують його потенціал.

2. Покращити економічні показники можна шляхом: оптимізацією співвідношення власного і позикового капіталу; зниженням собівартості продукції

та витрат; підвищенням ефективності управління грошовими потоками; оптимізацією збутової політики; розширенням ринків збуту, мобілізація внутрішніх резервів чи розробкою та виробництвом нових видів продукції.

3. Ресурсний потенціал ПрАТ «Тернопільський молокозавод» можна посилити за допомогою впровадження нове виробництво – дитячого сухого харчування. Цей захід покращить деякі з показників, такі як обсяги виробництва, частка ринку, продуктивність праці та чистий прибуток. За оптимістичним прогнозом чистий прибуток до 2027 року має зрости на 852,35 тис. грн., за песимістичним – на 2003,87 тис. грн.

4. З метою забезпечення запланованого обсягу продажу нового продукту пропонуємо проведення акції (дарування дитячої чашки-непроливайки з логотипом «Молокія» за 20 обгортки продукції) для стимулювання збуту нового дитячого сухого харчування. Орієнтовані витратити на цей захід будуть становити – 21438 грн.

5. Впровадження запропонованих заходів в перший рік має підвищити величину ресурсного потенціалу на 12,8%.

ВИСНОВКИ

Дослідивши теоретичні засади ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства ми встановили, що під економічними ресурсами слід розуміти сукупність ресурсів, які використовуються в господарській діяльності для виробництва, обміну, розподілу та споживання матеріальних і духовних благ, задоволення зростаючих потреб населення.

Поняття **ресурсного потенціалу підприємства** слід розглядати як взаємозв'язану сукупність наявних видів ресурсів, резервів і потенційних можливостей підприємства, раціональне використання яких дозволяє одержати певний економічний ефект і досягти поставлених цілей.

До ресурсного потенціалу підприємства входять складові елементи які включають в себе трудові, матеріально-технічні, інформаційні та фінансові ресурси. Саме ці елементи ресурсного потенціалу підприємства створюють можливості досягнення цілей розвитку підприємства, які відкриваються при застосуванні засобів, предметів праці та робочої сили.

У зв'язку з тим, що формування ресурсного потенціалу підприємства є складним динамічним процесом, орієнтованим на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і забезпеченням високої якості реалізації, важливо визначити, які саме чинники обумовлюють розвиток його елементів і впливають на їхню збалансованість та ефективність використання.

До зовнішніх чинників відносяться економічні, соціальні, політичні, юридичні умови, вплив яких визначається обмежувальними або стимулюючими заходами з боку різних державних органів, банків, інвестиційних компаній, суспільних груп, політичних сил тощо. Такими заходами, як правило, є податкові, відсоткові ставки, законодавчі, етичні, суспільні норми, тиск політичних сил.

До внутрішніх чинників відноситься, насамперед, стратегія підприємства, для реалізації необхідні досвід і навички менеджерів, сформовані принципи організації та ведення бізнесу, моральні цінності й амбіції керівників, а також загальноприйняті на підприємстві цінності та культура.

Формування ресурсного потенціалу підприємства відбувається за рахунок комплексного поєднання його складових елементів: фінансових, матеріальних, нематеріальних, інформаційних, трудових, технічних і технологічних ресурсів.

Більшість методів оцінки використовують поділ потенціалу на структурні елементи. Структурні елементи оцінюють за допомогою показників. В науковій літературі найчастіше оцінюють потенціал або за допомогою одного інтегрального (синтетичного) показника, або з використанням спеціальних і загальних показників з обов'язковим зведенням спеціальних показників до загального, або за допомогою системи показників без обов'язкового зведення їх до загального.

Для оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства застосовується група узагальнюючих і приватних показників ефективності основних ресурсів. До яких можна віднести такі показники як віддача основних засобів, місткість основних засобів, озброєність праці основними засобами, рентабельність. Кожний із цих показників, з різних сторін характеризує ефективність основних ресурсів, залежно від того, який інтерес до них проявляється й тому немає підстав для їхнього протиставлення. Знання всіх величин оцінювання ефективності управління економічними ресурсами підприємства дозволяє визначити величину резервних можливостей для подальшого розвитку підприємства й сприятиме створенню довгострокової й гнучкої програми ресурсного забезпечення підприємства.

У якості об'єкта дослідження було обрано ПрАТ «Тернопільський молокозавод», що відомий під торговою маркою «Молокія». Продукція «Молокії» є досить інноваційною з точки зору якості. «Молокія» впровадила перша в Україні німецьку технологію «FRESH MILK TECHNOLOGY», що являє собою більш прогресивну технологію очистки молока з подальшою низькотемпературною пастеризацією. Також підприємство використовує найдорожче в Україні обладнання для очищення молока – бактофуги з Німеччини, яка забирає з молока 99% шкідливих бактерій. Під ТМ «Молокія» виробляється молоко, кефір, айран, вершки, сметана, йогурти, сир кисломолочний, масло та справжні білі йогурти, які в Україні виробляє лише «Молокія».

Аналізуючи обсяги виробництва основних видів продукції ми виявили зменшення приросту виробництва цільномолочної продукції та казеїну. В період з 2020 по 2021 р.р. зменшились доходи від цих продуктів: цільномолочної продукції – на 3,71% та казеїну – на 3,14%. Оскільки частка цільномолочної продукції у структурі обсягів реалізації підприємства складає майже 60%, це призвело до стримування приросту загального доходу.

Сумарно витрати за досліджуваний період зросли на 53,15%, в період з 2019 по 2020 збільшились на 26,72%, з 2020 по 2021 – 18,98%. Більш стрімке зростання витрат у 2020 році порівняно з 2021 пов'язане з інфляційними процесами, оскільки індекс споживчих цін в 2020 році – 113,7, в 2021 році – 109,8. Зменшення приросту доходів та зростання витрат призвело до гальмування приросту прибутку. Приріст валового прибутку за 2020 рік – 45,61%, за 2021 рік – 41,54%, приріст прибуток від операційної діяльності за 2020 рік – 99,16%, за 2021 рік – 7,43%.

При аналізі фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» було виявлено, що коефіцієнт автономії нижчий за рекомендований, що свідчить про те що підприємству не вистачає власних коштів для достатньої незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнта фінансової залежності, як для промислового підприємства, завищений – це може вказувати на завищений рівень фінансових ризиків підприємства. Коефіцієнт швидкої ліквідності з 2020 року став більше одиниці, отже у підприємства не достатньо ліквідних активів для покриття всіх своїх поточних заборгованостей.

Використовуючи методику оцінки ресурсного потенціалу запропонованої доцентом Фесіною Ю.Г., ми виявили, що найбільша величина потенціалу припала на 2020 рік за іншим методом на 2021 рік. Проте метод Фесіни заснований на використанні індексів, що відображають зміну показників в порівнянні з попереднім періодом. Це означає, що значення інтегрального показника ресурсного потенціалу відображає зміну показників, що характеризують його елементи, за рік. Тому величина ресурсного потенціалу за 2021 рік – 1,07 означає, що величина показників його елементів зросла в

порівняні з попереднім роком на 7%. Такий же результат ми отримали використовуючи нормалізовані економічні індикатори.

Оскільки під час оцінки ресурсного потенціалу використовують економічні показники, що характеризують його складові, то для збільшення ресурсного потенціалу необхідно збільшувати його стимулюючи чи зменшувати дестимулюючи показники, що характеризують його потенціал. Основні напрями поліпшення економічних показників підприємства: пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу; підвищення ефективності управління грошовими потоками; розширення ринків збуту; зниження собівартості продукції та витрат, поліпшення збутової політики; мобілізація внутрішніх резервів; виробництво і розробка нових видів продукції.

Для підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» було запропоновано налагодити нове виробництво – дитяче сухе харчування. Ця галузь є досить привабливою, оскільки за даними міжнародної платформи бізнес-даних «Statista» ринкова вартість харчування немовлят у всьому світі за 2020 рік – 67,3 мільйони доларів та до 2027 має зрости до 96,3 мільйонів доларів. Отже прогнозований приріст світових обсягів виробництва дитячого харчування – 4,06% на рік. За даними платформ найбільші частки займають дитячі суміші, сухе дитяче харчування та готове дитяче харчування. Український ринок дитячого харчування привабливий малим числом конкурентів та розвивається швидшими темпами за світовий, середній приріст виробництва – 15%. Сухе дитяче харчування в Україні виготовляє лише один виробник – Хорольський завод дитячих продуктів харчування. Цей захід покращить деякі з показників, такі як обсяги виробництва, частка ринку, продуктивність праці та чистий прибуток. За оптимістичним прогнозом цей захід має збільшити дохід від реалізації до 2027 року на 4902,62 тис. грн., чистий прибуток – на 852,35 тис. грн., за песимістичним дохід – на 3366,82 тис. грн., прибуток – на 2003,87 тис. грн. Для забезпечення беззбиткового виробництва нам треба буде виготовляти 4782 шт.

З метою забезпечення запланованого обсягу виробництв та реалізації сухого молока пропонуємо проведення акції (дарування дитячої чашки-непроливайки з логотипом «Молокія» за 20 обгортки продукції) для стимулювання збуту нового дитячого сухого харчування. Орієнтовані витрати на цей захід буде становити – 21438 грн.

Для визначення впливу запропонованих заходів на ефективність використання ресурсного потенціалу ми спрогнозували значення економічних показників на 2023 та 2024 роки використовуючи метод «прогноз екс-пост», скорегували ці значення з урахуванням впровадження нових заходів та провели оцінку ефективності використання ресурсного потенціалу, використовуючи скориговані прогнозовані значення, за допомогою методу нормалізованих індикаторів.

Впровадження цих заходів вже в перший рік має підвищити величину ресурсного потенціалу на 12,8%.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналіз фінансового стану підприємства як засіб підвищення ефективності його діяльності /М.І. Ларка, Г.О. Лісовська// Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. Х.: НТУ „ХПІ”. 2018. № 22 (995) С. 168-174.
2. Ареф’єва О.В. Економічні засади формування потенціалу підприємства / О.В. Ареф’єва, Т.В. Харчук // Актуальні проблеми економіки. – 2008. №7(85). С. 71–76.
3. Асмолова І. М. Оцінка управління економічним потенціалом приватного підприємства / І. М. Асмолова // Економіка і організація управління. 2010. № 2(8). С. 93–97
4. Бабина О.Є. Потенціал як системна економічна категорія / О.Є. Бабина // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2011. № 36. С. 23–26.
5. Бабурін Е. А. Теоретичні аспекти аналізу ресурсного потенціалу підприємства / Є. А. Бабурін // Проблеми сучасної економіки. - 2011. - № 5. - С. 152-156
6. Балацький О.Ф. Економічний потенціал адміністративних і промислових систем: моногр. Суми: Університетська книга, 2006. 972 с.
7. Березін О. В. Теорія і практика забезпечення ефективного використання потенціалу торговельних підприємств : монографія /О. В. Березін, Ю. В. Карпенко. – Полтава : ІнтерГрафіка, 2012. 203 с.
8. Берсуцький А. Я. Управління ресурсним потенціалом підприємства: моделі і методи: монографія / А. Я. Берсуцький. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 186 с.
9. Бойко М.О., Опря В.О., Балан Я.О. Підхід до формування системи показників оцінки ресурсного потенціалу підприємств портової діяльності // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць, 2021. №4. С. 60-73. DOI: 10.31375/2226-1915-2021-4-59-72.
10. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. /І.М.Бойчик.– К. : Атіка, 2012. – 543 с.
11. Бондаренко Л.М. Фактори формування та використання ресурсного потенціалу регіону: матеріали всеукр. наук.–практ. конф. ["Теорія та практика

ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст"]], (Вінниця, 20-22 березня 2008 р.) /Л.М. Бондаренко. Вінниця: ВІЕ ТНЕУ, 2008.Т.1. С.179-185.

12. Бугай В.З., Горбунова А.В., Ключова Ю.В. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства // Вісник Запорізького національного університету. 2011. №1. С. 27–33.

13. Бузько І. Р. Формування пріоритетних напрямів розвитку ресурсного потенціалу підприємства // І. Р. Бузько, Н. П. Пяткова [Електронний ресурс].Режимдоступу:http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mtip/2008_14/buzko.pd

14. Буніна А.Ю. Ресурсний потенціал в сучасних умовах господарювання підприємств АПК // Вісник Воронежського державного аграрного університету. 2009. № 2. С. 79.

15. Васильківській Д. М. Формування стратегічних рішенням относительно управління процесом підвищення Економічна потенціалу підприємства / Д. М. Васильківській // Актуальні проблеми економіки. 2012. № 4 (130). С. 162-167.

16. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2002. 1440 с.

17. Визначення ресурсного потенціалу антрацитових шахт у депресивних регіонах Донбасу: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 [Електронний ресурс] / М.В. Бойченко; Національного гірничого університету Міністерства освіти і науки України. –Дніпропетровськ, 2005.-С 6.

18. Вишневська О.М. Ресурсний потенціал підприємництва / О.М. Вишневська // Економіка АПК. 2014. № 12. С. 32-37.

19. Волощук С. Оцінка ресурсного потенціалу у розвитку підприємництва //Економіка АПК. 2000. № 12. С. 47-52

20. Воробйова Ю.М., Холода Б.І. Управління ресурсами підприємства: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 288 с.

21. Воронін О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу // Економіка України / О. Воронін. 2017. № 10. С. 29–37.

22. Воронін О., Пастух О. Ефективність виробництва і розподіл економії суспільної праці між суб'єктами ринку. / Економіка України.- 2009 р.- №3. С. 27 – 38

23. Глазов М.М. Аналіз і діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства. - М.: Андріївський Видавничий дім, 2018. 448с.

24. Головіна Н. А. Оцінка сучасного стану ринку продуктів дитячого харчування в Україні / Н. А. Головіна // Причорноморські економічні студії. - 2021. - Вип. 28(1). - С. 138-142. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2021_28%281%29_30

25. Гончарова С.М., Гуденіца О.В. Оцінка якісних параметрів ресурсного потенціалу підприємства // Облік і статистика. 2009. № 1. С. 80.

26. Гопкало О.І. Механізм управління ресурсним потенціалом підприємства: принципи, цілі, задачі / О.І. Гопкало // Економічний вісник НГУ. - 2010. №4. - С. 62-67

27. Горбатенко А.А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні// Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди. -2010. – Випуск №15/1.

28. Господарський кодекс України № 436 –IV від 16.01.2003 р. / електронний ресурс <http://www.rada.gov.ua>

29. Грабовецький,Б.Є.Г75 Планування та економічне прогнозування: навчальний посібник /Б.Є. Грабовецький. –Вінниця: ВНТУ, 2013. –66с.

30. Григораш О. Визначення сутності категорії «ресурсний потенціал підприємства» на основі інтегрованого підходу / О. Григораш // Торгівля і ринок України. – 2020. – № 7. – С. 36–43.

31. Гушко С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. [Текст] / С. В. Гушко, А.В. Шайкан, Н.П. Шайкан, О.А.Гушко. - Вид. 2-е, перероб. і допов. - Кривий Ріг: Чернявський Д. О., 2014. 174 с.

32. Дерев'янка Ю.М. Дослідження місця та ролі фактору часу в економічній діяльності підприємства / Ю.М. Дерев'янка: [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mre/2010_4/3_4.pdf

33. Добикіна О.К., Рижиков В.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 208с.

34. Добровський В. М. Звітність підприємств : навч. посіб. для самостійного вивчення дисциплін / В. М. Добровський. К. : КНЕУ, 2019. 195 с.
35. Довгаль Н. С. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні основи / Н. С. Довгаль // Науково-технічна інформація. 2015. № 1. С. 42-45.
36. Должанський І. З. Аналіз ринку дитячого харчування України / І. З. Должанський, Г. О. Вороніна // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2010. - № 1. - С. 82-89. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2010_1_12
37. Економіка організації (підприємства): підручник / за ред. Н.А. Сафронова. - 2-е вид., Перераб. і доп. – М.: Економіст, 2014. - 618с
38. Економічна діагностика: навч. посіб./ О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. К.: Знання, 2012. 318 с.
39. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління: Автореф. дис... док. екон. наук: 08.07.01 [Електронний ресурс] /Є.В. Лапіна; Національного технічного університету Харківський політехнічний інститут. Х., 2006. С 9.
40. Економічний тлумачний словник: власність, приватизація, ринок цінних паперів (українсько-англійсько-російський) / Л. М. Алексеєнко, В. М. Олексієнко. Тернопіль : Астон, 2003. 672 с.
41. Євдокимова Л.О. Концепції розвитку ресурсного потенціалу суб'єктів економіки: порівняльний аналіз, методологічні рішення // Суспільство. Середи. Розвиток («TERRA HUMANA»), 2016, № 3.
42. Железняк В.В. Шило Л.А. Дослідження підходів до формування системи показників кількісної та якісної оцінки ресурсного потенціалу підприємства // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» № 9, 2010
43. Закон України «Про фінансовий лізинг» (із змінами та доповненнями) // www.rada.kiev.ua.
44. Зміцнення та ефективне використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія / В.С. Шибанін, І.І. Червен, О.В.Шибаніна, М.І. Карєба// Миколаїв: МДАУ. 2014. 189 с.
45. І. Ю. Приварникова. Система управління використанням та оновленням основних засобів промислових підприємств // Економічний простір. 2011. № 47. С. 268-280.

46. Івахненко С. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навчальний посібник / С. Івахненко. - К.: Знання-Прес, 2003. 349 с.

47. Канке А.А., Кошова І.П. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства: Навчальний посібник. - 2-е вид., Испр. і доп. - М.: ВД «ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2011. -288.

48. Кантор, О. Г. Оцінка і оптимізація ресурсного потенціалу підприємства / О. Г. Кантор, Л. А. Ганієва // Економічні науки. - 2008. - № 4. - С. 168-172р.

49. Каталько В.С. Ресурсна концепція стратегічного управління: генезис основних ідей і понять / В.С. Каталько //Вісник С.-Петербурзького ун-ту. Серія Менеджмент. - 2012. - № 4. - С. 20-42.

50. Качуровський, В. Є. Ресурсний потенціал підприємства: структура та ефективність використання / В. Є. Качуровський, В. П. Чайковська // Регіональна бізнес-економіка та управління. 2015. № 4. С. 123-129

51. Кіндрацька Г. І., Білик М. С, Загородній А. Г. Економічний аналіз: Підручник / За ред. проф. А. Г. Загороднього. К.: Знання, 2008. 487 с.

52. Коваленко О.В. Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємств //Вісник аграрної науки. 2015. № 7. С. 70-72.

53. Комельчик С.Л. Аналіз потенціалу виробничих ресурсів як складова аналізу ресурсного потенціалу організації // Вісник Казанського технологічного університету. 2009. №3. С. 177.

54. Комельчик С.Л. Аналіз потенціалу виробничих ресурсів як складова аналізу ресурсного потенціалу організації // Вісник Казанського технологічного університету. 2009. № 3. С. 177.

55. Концепція управління раціональним використанням ресурсного потенціалу підприємства: тези доповідей XX Міжнародної наукової конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 6 квітня 2012 року). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2012.

56. Костирко Р.О. Комплексний підхід до стратегічного аналізу потенціалу фінансово-економічної стійкості господарюючого суб'єкта / Р.О. Костирко // Вісник Нац. університету «Львівська Політехніка». Серія:

Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2007. № 578. С. 141-145.

57. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с

58. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник.– Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с

59. Лапін Є. В. Економічний потенціал підприємства: монографія / Є. В. Лапінтаін. - М .: ВТД «Університетська книга», 2002. 310 с.

60. Литюга Ю. В. Інвестиційний потенціал підприємства : формування та розвиток: автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Київ, 2009. 20 с.

61. Лукінов І. І. Інтенсифікація соціалістичної економіки: Т.1: Теорія інтенсифікації публічного виробництва / Лукінов І.І. К.: Наукова думка, 1989. 534 с

62. Маринич І. А., Кадилович Н. Р. Наукові підходи до формування потенціалу підприємства. Наук. вісн. Нац. лісотехн. ун-ту України : зб. наук.-техн. пр. Львів, 2010. Вип. 2015. С. 220–223.

63. Маслак О., Квятковська Л., Безручко О. Особливості формування ресурсного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 9 (135). URL: <http://nbuv.gov.ua>.

64. Маслак. О.І., Квятковська Л.А., Безручко О.О. Особливості формування ресурсного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань // економічна теорія та історія економічної думки

65. Мезенцева О.М Напрями підвищення ефективності ресурсного забезпечення підприємств торгівлі // О. М. Мезенцева // Сталий розвиток економіки Науково-виробничий журнал. 2012. № 1. С. 90–95.

66. Механізація виробництва сухого молока та казеїну[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/ophv/wp-content/uploads/sites/13/lekcija-3-tehnolohichne-obladnannja-dlja-vyrobnuctva-suhoho-moloka-ta-kazeyinu.pdf>

67. Міжнародна платформа бізнес-даних «Statista» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/249469/global-baby-food-market-size-2015/>

68. Міценко Н. Г. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання // Н.Г. Міценко, О.І. Кумечко // Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип..20.9. С. 193–198.

69. Мягких І.М. Аналіз та оцінка використання ресурсного потенціалу в системі споживчої кооперації / І.М. М'яких // Актуальні проблеми економіки. 2009. №1(91). С. 136–142.

70. Норми тривалості робочого часу на 2019 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/dovidnik/normi-robochogo-chasu/normi-trivalosti-robochogo-chasu-na-2019-rik/>

71. Пяткова Н.П. Стратегічний актив ресурсного потенціалу підприємства // Економіка підприємства. 2015. № 3. С. 97-102.

72. О.М. Антіш. Основні засади покращення ефективності управління майном підприємства: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/819>.

73. Огляд статистики онлайн платформи Trud.com Ukraine – Режим доступу: <https://ua.trud.com/ua/salary/2.html>

74. Олексюк О. І. Економіка результативності діяльності підприємства: монографія / О. І. Олексюк. К.: КНЕУ, 2008. 362 с.

75. Олійник Т.І. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання / Т.І. Олійник // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічна. - 2007. №565. - С. 124-131.

76. Омаров Е.А. Фактори і резерви підвищення виробничого потенціалу підприємства // Проблеми сучасної економіки. 2010. № 2 (34).

77. Онлайн платформа з продажу Stream-market. Режим доступу: https://stream-market.com.ua/poilnik_plastmassovyy_businka_103_s_ruchkami_i_kryshkoy_siniy_275ml/112296

78. Оцінка ресурсного потенціалу підприємств роздрібної торгівлі : монографія / Н. О. Власова, О. В. Носова, Н. С. Краснокутська, О. С. Маковоз.– Х. : ХДУХТ, 2011. 189 с.

79. Партин Г. О. Систематизація підходів до визначення сутності поняття «потенціал підприємства» / Г. О. Партин, С. Я. Фаріон // Вісник університету банківської справи НБУ. 2012. № 2 (14). С. 76–80.

80. Перекрест Т.В. Методологія оцінювання ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_ep/2011_4/files/EC411_25.pdf

81. Попова О.Ю. Ресурсний Потенціал розвитку підприємства: сутність та принципи оцінювання / О.Ю. Попова, К.О. Белоусова // Розвиток сучасної логістично-орієнтованої економіки: зб. наук. ін. Донецького державного університету управління. - Донецьк: ДонНУ, 2012. Т. XIII. -С. 190-199.

82. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : [монографія] / О. В. Раєвнева. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. 496 с.

83. Репіна І. М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління. Вісник Української академії державного управління при Президентові України. 1998. № 2. С. 262–271

84. Ринок дитячого харчування в Україні: ситуація і тенденції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nielsen.com/ua/uk/insights/article/2021/baby-food-market-in-ukraine/>

85. Романенко О. В. Стратегічний аналіз використання ресурсного потенціалу інтегрованих підприємств/ О. В. Романенко // Економіка розвитку. - 2013. - № 2 (66). -С. 104 - 109.

86. Сабадирьова А. Л. Теоретичні основи організації виробничого потенціалу промислового підприємства / А. Л. Сабадирьова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - № 5. – Т. 1. – С. 134-138.

87. Сабадирьова А. Л. Теоретичні основи організації виробничого потенціалу промислового підприємства / А. Л. Сабадирьова // Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 5. Т. 1. С. 134-138.

88. Саєнко М. Г. С-13 Стратегія підприємства: Підручник. – Тернопіль: «Економічна думка». 2006.390 с.

89. Сайт ООО «ПРОМОЛАЙН». Режим доступу:
<https://www.promoline.com.ua/uk/>

90. Сайт ПрАТ «Куп'янський молочноконсервний комбінат». Сухе молоко [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://kmk.ua/ua/technologies/suxoe-moloko.html>

91. Сайт ТОВ «Енерго збут транс» Режим доступу:
<http://kmk.ua/ua/technologies/suxoe-moloko.html>

92. Сердак С.Є. Принципи ефективного управління ресурсами суб'єктів господарювання/ Е.А. Сердак // Академічний огляд. - 2008. - №2. - С. 83-88

93. Стан ринку продуктів дитячого харчування в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://babyexpo.ua/upload/medialibrary/6b4/6b4559bac15ff1888a23575a3f935d5e.pdf>

94. Стексова С. Ю. Методологія визначення ресурсного потенціалу будівельної компанії / С.Ю. Стексова // Менеджмент в Росії та за кордоном. 2007. № 4. С. 83–86.

95. Супіханов Б.К. Розвиток державної аграрної політики у підвищенні ефективності сільськогосподарського виробництва /Б.К. Супіханов // Економіка АПК. 2007. №8. С.3-8

96. Сучасний стан ринку продуктів дитячого харчування в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.babyexpo.ua/upload/medialibrary/f98/f987c59529388c952cbbc0b3956b7044.doc>.

97. Терещенко І.С. Ресурсний потенціал підприємства: функції та структура // І.С. Терещенко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2012. – Вип.2 (58). – С. 191–196.

98. Технологія галузі: методичні вказівки до виконання лабораторних робіт для студентів спеціальності 181 «Харчові технології» спеціалізації «Харчові технології продуктів з рослинної сировини та молока для підприємств харчового бізнесу». Розділ «Технологія молочних продуктів дитячого

харчування»/ укл.: Павлюк Р.Ю., Погарська В.В., Максимова Н.П., Лосєва С.М.–Х.: Форт, 2019. –52с.

99. Тимофєєва Ю.В. Оцінка ресурсного потенціалу організації: фінансово інвестиційний потенціал // Економ. аналіз: теорія і практика. 2009. № 1. С. 43-53.

100. Ускова С.И. Экономический потенциал предприятия как основа предпринимательской деятельности.[Электронный ресурс].- Режим доступа: www.nsaem.ru/Science/Publications/Science_notes/Archive/.../2/363.pdf

101. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібн. / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк К. : КНЕУ, 2004. 316 с.

102. Фєсіна Ю. Г. Економічний потенціал підприємства: структура та оцінювання / Ю. Г. Фєсіна, В. В. Рябий // Економічні науки. Серія : Економіка та менеджмент. 2021. Вип. 15. С. 261-269. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esnem_2021_15_33

103. Фролова Л.В. управління економічним потенціалом торговельних підприємств: монографія / Л.В. Фролова, О.В. Грігоращ. – Донецьк: Ноулідж (Донецьке відділення), 2013. 201 с.

104. Ходикіна В.В. Національний потенціал реалізації стратегії інноваційного розвитку України // Розвиток наукових досліджень'2005. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Полтава: Інтер Графіка, 2005. Т. 10. С. 164–168.

105. Шамота, А. Матюшенко. Проблемні аспекти ефективного управління основними засобами підприємства в сучасних умовах: [Електрон. ресурс]. Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16.

106. Шличков В.В., Куліщ С.М. Методичні рекомендації щодо організації робіт з управлінням ресурсним потенціалом промислового підприємства // Економічні науки. 2009. № 5. С. 278

107. Шталь Т. В. Комплексна оцінка ресурсного потенціалу підприємств роздрібної торгівлі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.05 / Т. В. Шталь. Х., 2006. 18 с.

108. Юркова О.Н. Ефективність використання виробничого потенціалу підприємств // Економічний аналіз: теорія і практика. 2017. №36. С. 13-21

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.03.2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	3 098	3 300
первісна вартість	1001	4 401	5 353
накопичена амортизація	1002	(1 303)	(2 053)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	24 608	57 646
Основні засоби:	1010	223 515	209 890
первісна вартість	1011	388 698	417 923
знос	1012	(165 183)	(208 033)
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1030	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1035	7 023	8 513
Відстрочені податкові активи	1040	0	0
Гудвіл	1045	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1050	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1060	0	0
Інші необоротні активи	1065	0	0
Усього за розділом I	1090	258 244	279 349
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	73 901	85 590
Виробничі запаси	1101	31 053	33 496
Незавершене виробництво	1102	294	0
Готова продукція	1103	42 543	52 059
Товари	1104	11	35
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	90 066	110 673

Продовження дод. А

Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	9 284	45 155
з бюджетом	1135	12 310	7 644
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6 540	23 605
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	17 316	6 669
Готівка	1166	996	1 774
Рахунки в банках	1167	16 320	4 895
Витрати майбутніх періодів	1170	633	733
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:		0	0
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	14	1 064
Усього за розділом II	1195	210 064	281 133
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	468 308	560 482

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	15 000	15 000	15 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0	0	0
Капітал у дооцінках	0	0	0
Додатковий капітал	123 951	164 887	123 951
Емісійний дохід	0	0	0
Накопичені курсові різниці	0	0	0
Резервний капітал	1 278	1 278	1 278
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	42 550	42 905	42 550
Неоплачений капітал	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	0	0	0
Усього за розділом I	182 779	224 070	182 779
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	163 951	175 859
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0

Продовження дод. А

Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	163 951	175 859
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	8 688	17 256
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610		
за товари, роботи, послуги	1615	0	0
за розрахунками з бюджетом	1620	77 472	91 867
за у тому числі з податку на прибуток	1621	2 905	3 270
за розрахунками зі страхування	1625	1 423	1 272
за розрахунками з оплати праці	1630	2 391	2 100
за одержаними авансами	1635	11 174	8 956
за розрахунками з учасниками	1640	17 664	29 648
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	97	97
Інші поточні зобов'язання	1690	0	0
Усього за розділом III	1695	1 187	7 359
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	121 578	160 553
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	468 308	560 482

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.03.2020 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	1887	3098
первісна вартість	1001	2800	4401
накопичена амортизація	1002	913	1303
Незавершені капітальні інвестиції	1005	74854	24608
Основні засоби:	1010	152022	223515
первісна вартість	1011	272508	388698
знос	1012	120486	165183
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	4931	7023
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	233694	258244
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	58145	73901
Виробничі запаси	1101	24105	31053
Незавершене виробництво	1102	264	294
Готова продукція	1103	32024	42543
Товари	1104	1702	11
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	52178	90066

Продовження дод. Б

Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	10788	9284
з бюджетом	1135	6312	12310
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	144	6540
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3856	17316
Готівка	1166	753	996
Рахунки в банках	1167	3103	16320
Витрати майбутніх періодів	1170	628	633
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	429	14
Усього за розділом II	1195	132480	210064
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	366174	468308

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15000	15000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	108687	123951
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	1278	1278
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13172	42550
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	138137	182779
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	122193	163951
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0

Продовження дод. Б

Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	122193	163951
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3357	8688
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	83812	77472
за розрахунками з бюджетом	1620	1822	2905
за у тому числі з податку на прибуток	1621	239	1423
за розрахунками зі страхування	1625	1407	2391
за розрахунками з оплати праці	1630	6962	11174
за одержаними авансами	1635	5974	17664
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2510	1187
Усього за розділом III	1695	105884	121578
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	366174	468308

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1522871	1172345
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1228697)	(970317)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	294174	202028
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	5501	8722
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(39421)	(36094)
Витрати на збут	2150	(164214)	(119465)
Інші операційні витрати	2180	(15618)	(14810)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	80422	40381

Продовження дод. В

Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(26954)	(20483)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1016)	(3532)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	52452	16366
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	9902	3194
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	42550	13172
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	42550	13172
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			

Матеріальні затрати	2500	1230229	951095
Витрати на оплату праці	2505	114800	116612
Відрахування на соціальні заходи	2510	24589	24734
Амортизація	2515	46969	33435
Інші операційні витрати	2520	31363	14810
Разом	2550	1447950	1140686

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	1675	1887
первісна вартість	1001	2307	2800
накопичена амортизація	1002	632	913
Незавершені капітальні інвестиції	1005	16013	74854
Основні засоби:	1010	115642	152022
первісна вартість	1011	211160	272508
знос	1012	95518	120486
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	4931
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	133330	233694
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	73806	58145
Виробничі запаси	1101	39403	24105
Незавершене виробництво	1102	258	264
Готова продукція	1103	34128	32074
Товари	1104	17	1702
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	41732	52178

Продовження дод. В

Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	13638	10788
з бюджетом	1135	0	6312
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1697	144
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1830	3856
Готівка	1166	428	753
Рахунки в банках	1167	1402	3103
Витрати майбутніх періодів	1170	159	628
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	22	429
Усього за розділом II	1195	132884	132480
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	266214	366174

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15000	15000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	80480	108687
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	1278	1278
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	28207	13172
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	124965	138137
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			

Продовження дод. Г

Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	69656	122193
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	69656	122193
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2985	3357
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	43053	83812
за розрахунками з бюджетом	1620	4112	1822
за у тому числі з податку на прибуток	1621	752	239
за розрахунками зі страхування	1625	1870	1407
за розрахунками з оплати праці	1630	4786	6962
за одержаними авансами	1635	9091	5974
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	5696	2510
Усього за розділом III	1695	71593	105844
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	266214	366174

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1172345	867708
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(970317)	(707475)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	202028	160233
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	8722	12471
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(36094)	(26341)
Витрати на збут	2150	(119465)	(85887)
Інші операційні витрати	2180	(14810)	(7991)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	40381	52485

Продовження дод. Г

Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(20483)	(14713)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(3532)	(3298)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	16366	34474
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	3194	6267
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	13172	28207
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	13172	28207
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			

Матеріальні затрати	2500	951095	688057
Витрати на оплату праці	2505	116612	74992
Відрахування на соціальні заходи	2510	24734	26319
Амортизація	2515	33435	30335
Інші операційні витрати	2520	14810	7991
Разом	2550	1140686	827694

Додаток Д

Показники	Підприємство (K_{ij})				(K_{max})	Бали за оціночними показниками (B_{ij})				Вагомість (k_i)	Зважені бали ($B_{ij} * k_i$)			
	Молокія	Данон	Яготинський	Лакталіс		Молокія	Данон	Яготинський	Лакталіс		Молокія	Данон	Яготинський	Лакталіс
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	1 799343	3201972	1234924	630795	3201972	5,62	10,00	3,86	1,97	0,25	1,41	2,50	0,96	0,49
Рентабельність виробництва, %	30,11	36,69	9,58	8,09	36,69%	8,21	10,00	2,61	2,20	0,3	2,46	3,00	0,78	0,66
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,67	0,60	0,82	1,67	0,60	8,94	10,00	7,24	3,58	0,25	2,24	2,50	1,81	0,89
Продуктивність праці, тис. грн.	1795,8	4554,3	4842,8	2310,6	4842,84	3,71	9,40	10,00	4,77	0,2	0,74	1,88	2,00	0,95
Знос основних засобів, %	0,50	0,42	0,25	0,77	0,25	4,97	5,91	10,00	3,21	0,3	1,49	1,77	3,00	0,96
Віддача основних засобів, грн	7,11	14,77	2,73	1,94	14,77	4,81	10,00	1,85	1,31	0,3	1,44	3,00	0,55	0,39
Рентабельність власного капіталу, %	21,09	59,30	1,66	11,19	59,30%	3,56	10,00	0,28	1,89	0,25	0,89	2,50	0,07	0,47
Частка ринку, %	2,94	5,23	2,02	1,03	5,23	5,62	10,00	3,86	1,97	0,25	1,41	2,50	0,96	0,49
Рентабельність продажу, %	2,38	7,92	0,48	4,20	7,92%	0,14	0,47	0,03	5,30	0,25	0,04	0,12	0,01	1,32
Середньомісячна заробітна плата одного робітника, тис. грн.	8,11	9,88	10,41	9,20	10,41	3,21	2,63	2,50	8,84	0,2	0,64	0,53	0,50	1,77
Інтегральний показник конкурентоспроможності											12,24	19,88	10,25	8,42